EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
SUOMEN VALTUUSKUNTA

TOIMINTAKERTOMUS

2018

K 12/2019 vp

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
SUOMEN VALTUUSKUNTA
TOIMINTAKERTOMUS
2018

HELSINKI 2019

ISSN 1237-0584

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta antaa oheisen kertomuksen neuvoston toiminnasta vuonna 2018. Kertomuksessa selostetaan neuvoston istuntoja toimintavuoden aikana sekä esitetään katsaus Suomen valtuuskunnan yleiseen toimintaan vuoden aikana.

Helsingissä 6.3.2019

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Juho Eerola
puheenjohtaja

Mari Herranen
sihteeri

Sisällys

1. Tiivistelmä ... 6
2. Suomen valtuuskunnan toiminta 2018 ... 6
2.1 Suomen isännöimät kokoukset 2018 ... 8
2.2 Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa ... 8
Suositukset ja poliittiset dialogit ... 8
Kirjalliset ja suulliset kysymykset ... 9
3. Liikkuvuus Pohjolassa ja rajaesteiden poistaminen ... 10
Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyö ... 10
Jäsenehdotus kansallisten neuvontatoimikuntien perustamisesta ... 11
Rajaesteneuvoston uusi mandaatti ... 11
Strategiset selvitykset pohjoismaisista rajaesteistä ja liikkuvuudesta ... 11
4. Pohjoismainen identiteetti ... 12
Pohjoismaiset puheenjohtajuudet 2018 ... 12
Pohjoismaiden neuvosto Grönlannissa ... 13
Pohjoismaiden neuvoston kielet ... 14
Liputus Pohjolan päivänä ... 15
5. Pohjoismainen parlamentaarinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö ... 15
5.1 Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ... 15
Ulkoministerien selonteko täysistunnossa ... 15
Täysistunnon vieraspuhuja ... 16
Puheenjohtajiston kokous pohjoismaisten ministereiden ja kansainvälisten vieraiden kanssa ... 17
Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyö ... 17
Yhteistyö Venäjän kanssa ... 18
Yhteistyö Valko-Venäjän kanssa ... 18
Itämeri-yhteistyö ... 19
Arktinen yhteistyö ... 19
Barents-yhteistyö ... 20
Yhteistyö Länsi-Pohjolan kanssa ... 20
EU-yhteistyö ... 20
Transatlanttinen suhde ... 21
5.2 Puolustuspoliittinen yhteistyö ... 21
Pohjoismainen puolustuspoliittinen konferenssi ... 22
Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittinen pyöreän pöydän kokous ... 22
Puolustusministeri valtuuskunnan kuultavana ... 23

Puolustusministerien selonteko ja täysistunnon keskustelu ... 23
Pohjoismaiden neuvoston omat ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvät jäsenaloitteet 24
5.3 Rauhanvälitys ... 24
6. Yhteiskunnan turvallisuus ... 25
Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä ... 25
Kokonaisturvallisuusseminaari ... 25
Varautumiseen ja kokonaisturvallisuuteen liittyvät suositukset ... 26
Täysistunnon huippukokous hybridivaikuttamisesta ... 26
7. Digitalisaatio ... 28
Yhteispohjoismainen sähköinen tunnistaminen ... 29
8. Hyvinvointiteknologia ... 29
9. Meriympäristö ... 30
10. Energia- ja liikenne ... 32
Energiayhteistyö – Jorma Ollilan raportin seuranta ... 32
Viisaalla ilmastopolitiikalla kohti vihreämpää liikennesektoria ... 32
Kasvu- ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kesäkokous Suomessa ... 33
11. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti ... 33
Budjettityö ja ministerineuvoston budjetti ... 34
Pohjoismaiden neuvoston budjetti ... 34
12. Tulevan vuoden teemat pohjoismaisessa yhteistyössä ... 34
LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2018 ... 36
LIITE 2 Pohjoismaiden neuvoston esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2018 ... 39
LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2018 ... 49

Puolueiden nimilyhenteet:

kd	Suomen Kristillisdemokraatit
kesk	Suomen Keskusta
kok	Kansallinen Kokoomus
ps	Perussuomalaiset
r	Suomen ruotsalainen kansanpuolue
sd	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
sin	Sininen tulevaisuus
vas	Vasemmistoliitto
vihr	Vihreä liitto
Lib	Liberalerna på Åland
ÅC	Åländsk Center
ÅF	Ålands Framtid
ÅSD	Ålands socialdemokrater

1. Tiivistelmä

Kertomusvuonna 2018 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Norja. Norjan puheenjohtajuuskauden ohjelman otsikko oli ”Kestävä ja turvallinen Pohjola”. Norja pyrki panostamaan erityisesti terveys-, koulutus-, meri- ja puolustusalan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseen. Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston 70. täysistunto järjestettiin 30. lokakuuta–1. marraskuuta Norjan parlamentissa Oslossa. Neuvoston teemaistunto järjestettiin Islannin Akureyrissa 9.–10. huhtikuuta.

Suomen valtuuskunta on kertomusvuoden aikana käynyt vuoropuhelua ministerien kanssa ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä sekä muutoinkin jatkanut tiivistä yhteistyötään pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavien viranomaisten ja muiden järjestöjen kanssa. Valtuuskunta nosti Pohjoismaiden väliset rajaesteet esiin vuoropuhelussa kaikkien valtuuskunnan kokouksissa vierailleiden ministerien kanssa. Pohjoismaisten rajaesteiden poistaminen ja Pohjoismaiden välisen vapaan liikkuvuuden lisääminen ovat edelleen pohjoismaisen yhteistyön kärkitavoitteita. Suomen valtuuskunta isännöi kertomusvuoden aikana kolme isompaa tapahtumaa: neuvoston vuosittainen Valko-Venäjä-kokous järjestettiin toukokuussa eduskunnassa, Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta piti kesäkokouksensa Torniossa ja Rovaniemellä, ja neuvoston puheenjohtajiston joulukuun kokoukset järjestettiin Espoossa.

Turvallisuuskysymykset näkyivät kertomusvuoden puheenjohtajamaa Norjan puheenjohtajuusohjelman lisäksi myös muuten vahvasti Pohjoismaiden neuvoston työssä. Pohjoismainen parlamentaarinen yhteistyö on viime vuosina yhä enemmän keskittynyt yhteiskunnan turvallisuusteemoihin. Hybridivaikuttaminen nousi kertomusvuoden täysistunnon pääteemaksi, ja neuvoston jäsenet kävivät Pohjoismaiden pääministerien kanssa keskustelua Pohjoismaiden kyvystä säilyttää vakautensa muiden maiden pyrkiessä vaikuttamaan yhteiskuntiimme ja demokraattisiin prosesseihimme. Pohjoismaiden neuvosto nimitti kertomusvuoden syksyllä uuden työryhmän, jonka tehtävänä on vuoden sisällä laatia suosituksia pohjoismaisesta yhteiskunta- ja kokonaisturvallisuusyhteistyöstä ja siihen liittyvästä tulevaisuuden pohjoismaisesta yhteistyöstä. Turvallisuusteema oli selvästi esillä myös neuvoston keväisessä teemaistunnossa Islannin Akureyrissa, jolloin keskusteltiin meriympäristöstä ja meriturvallisuudesta. Meri ja ilmastonmuutos olivat fokuksessa myös kertomusvuoden syyskuussa pidetyissä kokouksissa, jotka käytiin Pohjoismaiden neuvoston historiassa ensimmäistä kertaa Grönlannissa koko neuvoston kokoonpanolla.

Pohjoismaiden neuvosto jatkoi aktiivista työtään kansainvälisillä areenoilla sekä läheistä yhteistyötään useiden alueellisten parlamentaaristen järjestöjen kanssa muun muassa Baltian maita, Itämerta, arktista aluetta sekä EU:ta koskevissa kysymyksissä. EU-kysymysten osalta neuvoston jäsenet saivat kuulla brexitiin liittyvät ajankohtaiset kuulumiset, kun Ison-Britannian pääministeri Theresa May vieraili neuvoston täysistunnon avajaisissa. May nosti puheessa myös esiin Pohjoismaiden kanssa tehtävän yhteistyön Brexitin sekä Ison-Britannian ja EU:n käymien kahdenvälistä sopimusta koskevien neuvotteluiden valossa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston – hallitustenvälisen virallisen pohjoismaisen yhteistyön elimen – puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Ruotsi. Ruotsin puheenjohtajuuskauden teemana oli ”osallistava, innovatiivinen ja turvallinen Pohjola”, ja puheenjohtajuusohjelman punaisena lankana toimi digitalisaatio.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta 2018

Valtuuskunnalla oli kertomusvuoden aikana seitsemän kokousta, joissa käsiteltiin pohjoismaiselle yhteistyölle ja valtuuskunnalle ajankohtaisia aiheita. Edellisten vuosien tavoin fokuksessa olivat erityisesti Pohjoismaiden väliset rajaesteet, liikkuvuus Pohjolassa ja se, miten saavuttaa pääministerien tavoite Pohjolasta maailman intrgroituneimpana alueena. Valtuuskunnan puheenjohtajana kertomusvuonna toimi Juho Eerola (ps) ja varapuheenjohtajana Maarit Feldt-Ranta (sd). Edellisten vuosien tapaan Suomen

valtuuskunta kutsui ministereitä kuultavaksi valtuuskunnan jokaiseen kokoukseen. Kertomusvuonna valtuuskunnan kuultavana kävivät seuraavat ministerit: ulkoministeri Timo Soini, liikenne- ja viestintäministeri ja pohjoismaisen yhteistyön ministeri Anne Berner, puolustusministeri Jussi Niinistö, oikeusministeri Antti Häkkänen, asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen sekä perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko.

Liikenne- ja viestintäministeri ja pohjoismaisen yhteistyön ministeri Anne Berner oli valtuuskunnan kuultavana lokakuussa ennen neuvoston täysistuntoa. Ministeri Berneriä kuultiin pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmistä tapahtumista ja saavutuksista vuoden 2018 aikana sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston budjeteista tuleville vuosille. Tämän lisäksi ministeri Berner kertoi valtuuskunnalle ajankohtaisesta pohjoismaisesta liikenneyhteistyöstä sekä pohjoismaisesta yhteistyöstä digitalisaatiokysymyksissä. Näiden teemojen osalta keskustelu fokusoitui erityisesti liikkuvuuteen ja rajaesteiden purkamiseen Pohjoismaiden välillä. Ulkoministeri Timo Soini oli valtuuskunnan kuultavana syyskuussa pohjoismaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä sekä Venäjän ja Pohjoismaiden välisistä suhteista ja Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnasta Luoteis-Venäjällä. Ministeri Soini oli valtuuskunnan kuultavana ennen Grönlannissa pidettyjä neuvoston kokouksia, joten myös Grönlannin merkitys arktisella alueella pohjoismaisessa kontekstissa sekä alueen itsenäisyyspyrkimykset nousivat keskustelussa esiin.

Suomen valtuuskunta kutsui ulkoministerin ja pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavan ministerin lisäksi kuultavaksi myös valtioneuvoston muita jäseniä. Valtuuskunta pyrki keskusteluun ministerien kanssa ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä näiden omilla hallinnonaloilla. Myös Pohjoismaiden väliset rajaesteet nostettiin esiin vuoropuhelussa kaikkien ministerien kanssa. Rajaestekysymykset Suomen hallinnon näkökulmasta olivat vahvasti esillä, kun valtuuskunta kuuli oikeusministeri Antti Häkkästä kokouksessaan maaliskuussa. Oikeusministeriö on uusimassa *Lainkirjoittajan opasta*, ja sen päivittämisen yhteydessä pyritään ottamaan huomioon mahdolliset rajaestenäkökulmat. Ministeri Häkkänen totesi, että tulisi luoda mekanismi, jolla tunnistaa rajaesteet ja mahdolliset ongelmat lainsäädäntövaiheessa ilman että tästä syntyy hallinnollista taakkaa. Ministeri lupasi informoida valtuuskuntaa siitä, miten lainsäädäntöopas uusitaan. Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen kertoi ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä omilla hallinnonaloillaan mainiten erityisesti ympäristöalaa koskevan Pohjoismaiden uuden yhteistyöohjelman keskeisimmät painopistealueet (kiertotalous, ilmastonsuojelu, kemikaalit ja terveys), pohjoismaisen energiayhteistyön sekä yhteispohjoismaiset toimet Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Ministeri Tiilikaista kuultiin juuri ennen Islannin Akureyrissa pidettyä Pohjoismaiden neuvoston huhtikuista teemaistuntoa, jonka pääteema oli meri ja merten suojelu. Valtuuskunnan kuultavina kävivät kertomusvuoden aikana myös puolustusministeri Jussi Niinistö sekä perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko.

Valtuuskunnan kokouksiin osallistuu pysyvästi Nuorten Pohjoismaiden neuvoston edustajia sekä ulkoministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön virkamiehiä. Lisäksi rajaesteneuvoston suomalaisjäsen Kimmo Sasi kutsuttiin valtuuskunnan kaikkiin kokouksiin. Erityinen rajaesteisiin liittyvä kysymys, johon valtuuskunta kertomusvuonna kiinnitti huomiota, oli EU-tuomioistuimen päätös, jolla on vaikutusta Ruotsista ulkomaille maksettaviin eläkkeisiin. KELAn kansainvälisten asioiden osaamiskeskuksen päällikkö Suvi Rasimus informoi valtuuskuntaa syyskuun kokouksessa päätöksestä ja sen mahdollisista vaikutuksista Ruotsista ulkomaille maksettaviin eläkkeisiin. Ruotsin hallitus on käynnistänyt selvityksen tuomion seurausten analysoimiseksi. Selvityksen valmistumista odoteltaessa on jätetty hallituksen esitys, jonka mukaan takuueläkettä maksettaisiin edelleen normaalisti ulkomaille vuoden 2019 loppuun saakka. Suomessa seurataan tuomion vaikutuksia Ruotsissa ja pohditaan sen jälkeen mahdollisia vaikutuksia Suomessa asuviin eläkkeensaajiin sekä kansaneläkkeeseen yleisesti. Valtuuskunta seuraa tarkasti asian etenemistä.

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta käynnisti kertomusvuoden aikana hankkeen, joka koskee pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Stefan Wallin vieraili valtuuskunnan

kokouksessa kesäkuussa ja kertoi hankeen sisällöstä ja aikataulusta. Tulevaisuusvaliokunta on kuullut asiantuntijoita sekä YK:n 2030-tavoitteista että pohjoismaisista rajaesteistä. Valiokunnan puheenjohtaja lupasi pitää Suomen valtuuskunnan tietoisena hankkeen jatkosta. Hankkeen loppuraportin on tarkoitus valmistua keväällä 2019.

2.1 Suomen isännöimät kokoukset 2018

Pohjoismaiden neuvoston vuosittainen Valko-Venäjä-kokous järjestettiin 7.–8. toukokuuta eduskunnassa. Pohjoismaiden neuvosto on vuosien ajan kiinnittänyt erityistä huomiota ja tukenut Valko-Venäjän demokratiakehitystä, tarkoituksena edistää alueen sananvapautta, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa sekä lisäksi antaa Valko-Venäjän oppositiolle mahdollisuus päästä ääneen ja keskustella parlamentaarikkojen kanssa.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta kokoontui kesäkokoukseen Tornioon ja Rovaniemelle 25.–28. kesäkuuta. Kesäkokouksen aikana valiokunnan jäsenet perehtyivät muun muassa Lapin elinkeinoihin ja matkailun edistämiseen sekä älyteiden kaltaisiin merkittäviin tulevaisuuden infrastruktuuri- ja digitalisaatiohankkeisiin. Tämän lisäksi he kuulivat rajaesteneuvostoa, pohjoisimpien alueiden toimijoita sekä Pohjola-Nordenia. Pohjola-Norden esitteli valiokunnalle Pohjoismaiden kansalaisia ja yrityksiä haittaavia rajaesteitä.

Suomen valtuuskunta isännöi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston kokoukset Espoossa 10.–11. joulukuuta. Kokousten aiheina olivat kyberyhteistyö, hybridivaikuttaminen, kokonaisturvallisuus sekä yhteistyö Itämeren alueella. Kokousten yhteydessä neuvoston puheenjohtajisto tapasi myös Baltian yleiskokouksen puheenjohtajiston jäseniä ja keskusteli heidän kanssaan muun muassa Baltian alueen ja Pohjoismaiden kokonaisturvallisuudesta ja huoltovarmuudesta. Kokouksen yhteydessä järjestettiin myös kokonaisturvallisuutta käsittelevä seminaari, jonka aiheina olivat kyberyhteistyö, hybridivaikuttaminen, huoltovarmuus sekä energia- ja liikenneyhteistyö.

2.2 Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten pohjoismaista yhteistyötä ja politiikkaa ohjaava elin. Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ensisijaiset työvälineet ovat ministerineuvostolle tai Pohjoismaiden hallituksille kohdistetut suositukset sekä kirjalliset ja suulliset kysymykset. Tämän lisäksi Pohjoismaiden neuvostolla on budjettivalta eli neuvosto hyväksyy ministerineuvoston vuosittaisen budjetin.

Suomen valtuuskunnan kokouksessa marraskuussa vieraili Pohjoismaiden ministerineuvoston tuleva pääsihteeri, valtiosihteeri Paula Lehtomäki. Lehtomäki toivoi erityisesti kuulevansa valtuuskunnan jäsenten ajatuksia ja toiveita ministerineuvoston suuntaan. Keskustelussa nousivat vahvasti esiin ministerineuvoston ja neuvoston väliset suhteet ja yhteistyömuodot, kuten neuvoston suositusten implementointi. Tässä yhteydessä keskusteltiin myös yleisesti siitä, miten saada enemmän lisäarvoa neuvoston työhön. Muita keskustelunaiheita olivat neuvoston ja ministerineuvoston kansainvälinen toiminta ja mahdolliset synergiat niiden välillä, nuorten kiinnostuksen herättäminen pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä pohjoismaisen budjetin ja lainsäädäntöyhteistyön kehittäminen. Ministerineuvoston osalta mainittiin pohjoismaisen liikenneyhteistyön haasteet ja toivottiin, että liikennesektorin ministerineuvoston perustamista harkittaisiin.

Suositukset ja poliittiset dialogit

Suositukset ja esitykset ovat neuvoston parlamentaarikkojen hyväksymiä toimenpidekehotuksia, jotka on kohdistettu tiettyjen alojen ministerineuvostoille tai yhdelle tai useammalle Pohjoismaan hallitukselle. Pohjoismaiden neuvosto hyväksyy vuosittain noin 35 suositusta ja esitystä. Kertomusvuoden suositukset ja esitykset löytyvät liitteestä 2.

Pohjoismaiden neuvoston uudistustyössä vuosina 2014–2015 päädyttiin luomaan enemmän poliittista vuoropuhelua neuvoston ja ministerineuvoston välillä voimassa olevista suosituksista. Vuodesta 2016 lähtien neuvoston ja ministerineuvoston edustajien välillä on voitu käydä poliittinen dialogi eli vastuuministerien ja neuvoston jäsenten välinen vuoropuhelu, mikäli suosituksista on erimielisyyttä. Suositus katsotaan loppuun käsitellyksi poliittisen dialogin jälkeen. Jos aihetta halutaan pitää esillä, siitä on laadittava uusi suositus, mikä voi tapahtua aikaisintaan seuraavana budjettivuotena. Riippuen suosituksen luonteesta poliittinen dialogi voidaan käydä ministerikokouksen, istunnon, valiokuntakokouksen tai ulkopuolisen kokouksen tai yhteiskokouksen yhteydessä. Suosituksiin liittyviä uusia menettelytapoja arvioitiin kertomusvuoden aikana. Arviointi käynnistyi vuoden 2017 lopussa, ja sitä valmisteli neuvoston sihteeristö yhdessä ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Arvioinnin lopputuloksena todettiin, että uudistus oli onnistunut. Poliittisen dialogin mahdollisuus varmistaa, että käsittelyssä olevat suositukset ovat ajankohtaisia, ja tämä on osaltaan lisännyt suositusten käsittelyn mielekkyyttä. Myös se koettiin positiivisena uudistuksena, että hallitusten ja ministerineuvoston aikaa vastata suosituksiin lyhennettiin 12 viikkoon. Se on myötävaikuttanut suositusten kokonaiskäsittelyajan lyhentymiseen.

Kertomusvuonna Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta kävi Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvoston kanssa 22. maaliskuuta poliittisen dialogin, joka koski yhteispohjoismaisia toimia antibioottiresistenssin torjumiseksi. Dialogi järjestettiin ministerikokouksen yhteydessä, ja Pohjoismaiden neuvostoa edusti valiokunnan puheenjohtaja Bente Stein Mathisen yhdessä Kestävä Pohjola -valiokunnan puheenjohtajan Lars Tysklindin kanssa. Neuvoston suositus sisälsi ne 12 konkreettista ehdotusta antibioottiresistenssin vastaisiksi toimenpiteiksi, joista neuvosto on valkoisessa kirjassaan vuonna 2017 päättänyt. Ministerien kanssa käydyssä vuoropuhelussa painotettiin antibioottiresistenssistä aiheutuvaa kasvavaa maailmanlaajuista ongelmaa sekä niin sanottuja One Health (”yhteinen terveys”) -näkökohtia, joiden yhteydessä otettiin esiin yhteistoiminta ihmis- ja eläinlääketieteen ja ympäristön välillä. Useita valkoisen kirjan ehdotuksia käsitellään Pohjoismaiden ministerineuvoston asiantuntijaryhmässä, kun taas joitakin niistä jo toteutetaan, esimerkiksi kansanterveyskampanjoita väestön tiedottamiseksi antibioottien liiallisen käytön vaaroista. Lisäksi ministerit olivat Pohjoismaiden neuvoston kanssa yhtä mieltä siitä, että Pohjoismailla on tärkeä rooli Euroopassa ja maailmanlaajuisesti mikrobilääkeresistenssin vastaisen taistelun eturintamassa.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta hyödynsi poliittisen dialogin mahdollisuutta kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä Pohjoismaiden kulttuuriministerien kanssa käydyissä keskusteluissa. Valiokunta kävi ministerien kanssa poliittisen dialogin suosituksesta, jonka mukaan Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon voittajat käännettäisiin pienemmille pohjoismaisille kielille eli fääriksi, grönlanniksi ja saameksi. Valiokunta katsoi, että näiden kieliryhmien osalta tarvitaan kohdennettuja toimia, jotta lisätään kiinnostusta Pohjoismaiden väliseen kulttuuriyhteistyöhön. Neuvoston palkinnot olivat laajemminkin esillä keskusteluissa kulttuuriministerien kanssa.

Kirjalliset ja suulliset kysymykset

Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä tai heidän varajäsenillään on oikeus esittää kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Kysymyksen aiheena voi olla pohjoismainen yhteistyö yleisesti tai kertomus tai ilmoitus, josta kysymyksen esittäjä haluaa lisätietoa. Kysymyksiä ei siis voi esittää pelkästään sisäpolitiikkaan liittyvistä asioista. Kysymyksen tulee sisältää lyhyt perustelu, jossa esitetään syy kysymyksen esittämiseen. Kirjalliseen kysymykseen on annettava vastaus kuuden viikon kuluessa kysymyksen esittämisestä, ja ministerin on allekirjoitettava se. Täysistunnon kyselytunnilla neuvoston jäsenet voivat esittää suullisia kysymyksiä suoraan minkä tahansa maan tai itsehallintoalueen asianomaiselle ministerille.

Suomen valtuuskunnan jäsenistä kirjallisia kysymyksiä tekivät kertomusvuonna yksin, muiden edustajien tai puolueryhmän kanssa edustajat Paavo Arhinmäki ja Johanna Karimäki. Edustaja Arhinmäki kysyi yhdessä

Pohjoismaiden vihreä vasemmisto -ryhmän jäsenten kanssa yhteispohjoismaisista toimista veroparatiisien, verovilpin, verokeinottelun ja haitallisen verokilpailun torjumiseksi. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtajana edustaja Karimäki esitti kysymyksiä, jotka liittyivät valiokunnan käsittelyssä oleviin asioihin. Karimäki tiedusteli, onko Norjassa toiminnassa olevasta Students at Risk -ohjelman perustamisesta keskusteltu Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Islannissa ja onko mailla kiinnostusta perustaa vastaavanlainen ohjelma. Kyseisen ohjelman kautta ulkomaalaiset opiskelijat, joilta on evätty opinto-oikeus kotimaassaan sen vuoksi, että he ovat aktiivisesti osallistuneet ihmisoikeuksien kehittämiseen, saavat mahdollisuuden jatkaa opintojaan Norjassa. Toinen Karimäen kysymyksistä koski Pohjoismaiden hallitusten halukkuutta tallentaa materiaalia digitaaliseen maailmanarkistoon (Arctic World Archive) Huippuvuorille.

Muut kertomusvuoden aikana esitetyt kirjalliset kysymykset tulivat suurimmaksi osaksi Kestävä Pohjola -valiokunnan jäseniltä ja liittyivät valiokunnan vastuualueisiin eli ympäristön- ja luonnonsuojeluun, luonnonvarojen käyttöön, kestävään kehitykseen sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan. Valiokunnan edustajat kysyivät muun muassa merten happamoitumisesta, ruokahävikin vähentämistä, haitallisten kemikaalien torjunnasta, mikromuovista juomavedessä ja biopolttoaineiden käytöstä. Kirjallisia kysymyksiä tehtiin myös eriarvoisuuden vähentämisestä ja demokratiakehityksestä Pohjoismaissa.

3. Liikkuvuus Pohjolassa ja rajaesteiden poistaminen

Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyö

Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyötä tehdään valiokunnissa ja erityisesti rajaesteryhmässä. Työn tavoitteena on poistaa vapaan liikkuvuuden esteitä Pohjoismaiden väliltä. Työntekijöiden ja yritysten mahdollisuudet liikkua yli rajojen edistävät talouskasvua ja työllisyyttä Suomessa ja koko Pohjolassa. Työvoiman liikkuvuuden rajaesteet hidastavat talouden ja työllisyyden kasvua. Siksi yksi pohjoismaisen yhteistyön perinteisistä ydintavoitteista on rajaesteiden poistaminen. Rajaesteellä tarkoitetaan sellaisia lakeja ja julkisia sääntöjä tai käytäntöjä, jotka haittaavat henkilöiden liikkuvuutta tai yritysten rajat ylittävää toimintaa Pohjoismaissa. Rajaesteitä saattaa muodostua myös silloin, kun viranomaiset esimerkiksi tulkitsevat sääntöjä eri tavoin. Liikkuvuuden helpottamisella halutaan tehdä Pohjolan asukkaille helpompi arki.

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmän puheenjohtaja Katri Kulmuni painotti erityisesti elinkeinoelämän rajaesteiden purkamista, tarvetta viranomaisten tiiviimpään yhteydenpitoon ja rajaestetyön entistä parempaan koordinointiin. Suomen valtuuskunta esitteli yhdessä Pohjola-Nordenin kanssa 26. kesäkuuta Tornion kesäkokouksessa Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnan työtä, pohjoisimpien alueiden toimijoita sekä erityisesti pohjoisimpien alueiden asukkaita ja yrityksiä haittaavia rajaesteitä. Edustaja Kulmuni nosti tässä kokouksessa esille nimenomaan yritysverotukseen ja työttömyystukiin liittyvät rajaesteongelmat.

Osana tiiviimpää yhteydenpitoa toteutettiin 31. lokakuuta Oslon täysistunnon yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmän ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvoston välinen koordinointi- ja tiedonvaihtokokous. Suomen rajaesteneuvoston jäsen Kimmo Sasi kertoi tässä yhteydessä Euroopan komission uudesta ehdotuksesta EU-maille yhteisen rajaestemekanismin käyttöönotosta. Keskustelussa nousi esille myös Ruotsin kesäisten maastopalojen sammutukseen liittyvät ongelmat, jotka koskivat kaluston viemistä rajan yli. Samana päivänä pidetyssä yhteiskokouksessa Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan, rajaesteryhmän, rajaesteneuvoston ja Norjan valtiovarainministerin Siv Jensenin kesken puolestaan nousivat esille rajat ylittävien palveluiden tulli- ja arvonlisäverokysymyksiin liittyvät haasteet sekä rakennusalan yritysten perustamiseen liittyvät rajaesteet.

Jäsenehdotus kansallisten neuvontatoimikuntien perustamisesta

Tehokas pohjoismainen rajaestetyö edellyttää tehokasta organisaatiota. Suomessa pohjoismaiseen rajaestetyöhön on erikoistunut Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta, joka koostuu eri hallinnonalojen ja ministeriöiden edustajista sekä neuvontapalveluista. Neuvontatoimikunta valmistelee kansallisesti rajaesteneuvoston kokoukset. Suomen valtuuskunta katsoi, että neuvontatoimikunnan työskentelystä saadut positiiviset kokemukset voisivat toimia esimerkkinä rajaestetyön organisoimiselle myös muissa Pohjoismaissa. Valtuuskunta teki heinäkuussa 2017 jäsenehdotuksen, jossa muita Pohjoismaita kannustetaan järjestämään rajaestetyö poikkihallinnollisesti. Jäsenehdotus esiteltiin neuvoston täysistunnossa Helsingissä vuonna 2017 ja se hyväksyttiin kertomusvuoden täysistunnossa Oslossa (suositus 25/2018).

Valiokunnan mietinnön esitteli Oslon täysistunnossa edustaja Arto Pirttilahti. Valiokunnan käsittelyssä Suomen ehdotusta pidettiin hyvänä mutta korostettiin, että jokaisen maan tulisi voida itse päättää rajaestetyön järjestämisestä parhaaksi katsomallaan tavalla. Näin ollen valiokunta muotoili jäsenehdotuksen niin, että neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille, että ne tarkastelevat, miten pohjoismaista rajaestetyötä organisoidaan kansallisesti, ja että tarkastelussa voidaan ottaa oppia Suomen rajaesteneuvontatoimikunnan työstä. Valtuuskunnan puheenjohtaja Juho Eerola sekä varapuheenjohtaja Maarit Feldt-Ranta käyttivät puheenvuorot, joissa he toivat esiin rajaestetoimikunnan työn positiivisia vaikutuksia, kuten rajaesteiden syntymisen ennaltaehkäisyn ja viranomaisverkostojen luomisen. Pohjoismaiden neuvostoa edustava rajaesteneuvoston jäsen ja Kasvu ja Kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja, Ruotsin edustaja Pyry Niemi kiitti suomalaisia kollegoitaan neuvontatoimikuntaan liittyvän tiedon levittämisestä. Hän totesi, että rajaesteiden torjumisessa tarvitaan järeämpiä toimia, vaikka maiden omia käytäntöjä täytyy myös kunnioittaa. Islanti oli aikeissa perustaa oman kansallisen neuvontatoimikunnan rajaesteitä varten vuoden 2018 lopussa.

Rajaesteneuvoston uusi mandaatti

Vuonna 2014 toimintansa aloittanut rajaesteneuvosto on poliittinen elin, joka on saanut Pohjoismaiden hallituksilta tehtäväksi edistää yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjoismaissa. Rajaesteneuvoston puheenjohtajana toimivat vuorovuosin neuvoston kansalliset jäsenet sen mukaan, mikä maa kulloinkin on Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana. Rajaesteneuvoston puheenjohtaja johtaa työtä yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin kanssa. Rajaesteneuvosto sai vuosi sitten entistä vahvemman poliittisen toimeksiannon, ja pohjoismaiset yhteistyöministerit laajensivat rajaesteneuvoston toimeksiantoa vuonna 2018. Neuvoston kansalliset edustajat saivat esimerkiksi lisää vapauksia järjestää kokouksia vastuuministerien ja -ministeriöiden sekä viranomaisten kanssa edistääkseen rajaesteongelmien ratkaisemista.

Kertomusvuonna rajaesteneuvosto on priorisoinut työssään esteitä, jotka haittaavat elinkeinoelämää ja toisessa maassa kuin kotimaassaan työskenteleviä kansalaisia. Rajaesteneuvosto on myös pyrkinyt ratkaisemaan mahdollisimman monta aiemmilla toimikausilla priorisoitua estettä. Kertomusvuoden aikana 14 rajaestettä saatiin loppuun käsiteltyä: 13 ratkaistiin ja 1 todettiin mahdottomaksi ratkaista.

Strategiset selvitykset pohjoismaisista rajaesteistä ja liikkuvuudesta

Kertomusvuonna valmistui kaksi strategista selvitystä, jotka keskittyvät Pohjoismaiden välisiin rajaesteisiin ja liikkuvuuteen Pohjolassa. Selvitysten päämääränä oli tukea Pohjoismaiden pääministerien tavoitetta luoda Pohjolasta maailman integroiduin alue.

Pohjoismaisen yhteistyön uudistustyön toisessa vaiheessa pohjoismaiset yhteistyöministerit panivat merkille, että Pohjolan yhdentymisen vahvistamisessa on priorisoitava pohjoismaista lainsäädäntöyhteistyötä. Norjalaiselle oikeustieteen emeritusprofessori Inge Lorange Backerille annettiin maaliskuussa 2017 tehtäväksi laatia strateginen selvitys oikeusalan pohjoismaisesta yhteistyöstä. Osana selvitystyötä Backer vieraili Suomen valtuuskunnan kokouksessa syyskuussa 2017 kertomassa

valtuuskunnalle selvitystyöstään ja kuulemassa valtuuskunnan jäsenten näkemykset pohjoismaisen oikeusyhteistyön kehittämisestä.

Backerin selvitys valmistui kertomusvuoden helmikuussa. Selvityksessään Backer toteaa, että vuonna 1962 solmitun Helsingin sopimuksen parempi tuntemus voisi auttaa vahvistamaan oikeusalan pohjoismaista yhteistyötä. Helsingin sopimuksessa maat sitoutuivat tekemään tiivistä yhteistyötä paitsi yksityis- ja rikosoikeuden aloilla myös muilla tärkeillä oikeuden aloilla. Backer on myös havainnut, että maiden välillä on eroja siinä, kuinka paljon muiden maiden tietoa ja kokemuksia hyödynnetään tai missä määrin vapaaseen liikkuvuuteen vaikuttavat tekijät huomioidaan uusia lakeja säädettäessä. Hän myös näkee mahdollisuuksia lisätä EU- ja ETA-lainsäädännön laatimisen ja täytäntöönpanon pohjoismaista koordinointia, mitä ei aina hyödynnetä pohjoismaisessa yhteistyössä. Backer nostaa raportissaan esiin 13 ehdotusta, jotka yhdessä voivat edistää alueen integraatiota. Ehdotusten tavoitteena on muun muassa kytkeä Pohjoismaiden neuvoston tekemät ehdotukset tiiviimmin lainsäädäntöyhteistyöhön, kehittää kansallisten lakialoitteiden ja EU- ja ETA-direktiivien pohjoismaisen koordinoinnin mahdollisuuksia sekä torjua ei-toivottujen rajaesteiden syntymistä lakeja muutettaessa tai uusia lakeja säädettäessä. Lainsäädäntöyhteistyötä voidaan ehdotusten mukaan vahvistaa digitalisaatiota, terveydenhuoltoa, osakeyhtiöitä, avoliittoja, ulkomaalaislainsäädäntöä, rikosoikeutta ja kansainvälisiä yleissopimuksia koskevan lainsäädännön alueilla.

Toinen strateginen selvitys koski liikkuvuutta Pohjolassa, sekä sen lisäämistä että helpottamista. Pohjoismaiset yhteistyöministerit päättivät lokakuussa 2017, että Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin tulisi tehdä ehdotus kokonaisvaltaisesta toimintasuunnitelmasta liikkuvuuden lisäämiseksi Pohjoismaissa. Osana yhteistyöministerien tehtävänantoa ministerineuvoston pääsihteeri pyysi Norjan entistä eläkkeellä olevaa Kööpenhaminan suurlähettilästä Ingvard Havnenia laatimaan selvityksen liikkuvuudesta Pohjolassa. Havnenin työ alkoi tammikuussa 2018. Hän vieraili Suomessa 1.–2. maaliskuuta ja tapasi tässä yhteydessä Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtajan Maarit Feldt-Rannan. Keskusteluissa nousivat esiin pohjoismaisen yhteistyön suosio kansalaisten ja erityisesti nuorten keskuudessa, pääministerien sitoutuminen yhteistyöhön sekä rajaestetyön organisointi.

Havnenin ”*Norden – Nye muligheter*” -liikkuvuusraportti julkaistiin kertomusvuoden kesäkuussa. Raportissa kuvaillaan aloja, joilla Pohjoismaat voivat vahvistaa yhteistyötä helpottaakseen yksityishenkilöiden ja elinkeinoelämän liikkumista maiden rajojen yli. Raportti sisältää 16 ehdotusta Pohjoismaiden liikkuvuuden ja integraation lisäämiseksi. Ehdotukset koskevat pohjoismaisen identiteetin, kielten, koulutuksen, liikenteen, lainsäädännön, terveyden, digitaalisten ratkaisujen sekä työ- ja elinkeinoelämän parissa tehtävää työtä. Havnen on todennut haluavansa erityisesti tuoda esille ehdotuksen siitä, että kansallista sähköistä henkilötunnusta voisi käyttää kaikissa Pohjoismaissa vuoden 2020 loppuun mennessä. Mikäli hallitukset onnistuvat hankkeessa, sillä on erittäin suuri merkitys sekä kansalaisille että elinkeinoelämälle. Siitä voi tulla pohjoismaisen yhteistyön uusi virstanpylväs, mahdollisesti yhtä tärkeä kuin passiunioni aikoinaan. Pohjoismaisen identiteetin ja yhteishengen vahvistamiseksi Havnen ehdottaa myös, että Pohjoismaat hakisivat yhdessä vuoden 2030 talviolympialaisia. Hänen mukaansa Pohjoismaat saisivat siten käsitteenä ja brändinä ainutlaatuista kansainvälistä huomiota.

4. Pohjoismainen identiteetti

Pohjoismaiset puheenjohtajuudet 2018

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana toimi Norja. Norja jatkoi Suomen vuoden 2017 puheenjohtajuuskaudella aloittamaa työtä Pohjoismaiden välisten rajaesteiden poistamiseksi ja pohjoismaisen hyödyn tuottamiseksi maiden 26 miljoonalle asukkaalle. Puheenjohtajakaudella panostettiin erityisesti terveys-, koulutus-, meri- ja puolustusalan yhteistyön vahvistamiseen. Norjan

puheenjohtajuusohjelman otsikko oli ”Kestävä ja turvallinen Pohjola”. Ohjelma rakentui neljän teeman varaan:

1) Terveysteknologia ja potilasturvallisuus. Ohjelmassa nostettiin esille mikrobilääkeresistenssin torjuminen sekä yhteistyö sähköisten terveyspalveluiden käyttöönotossa ja hyvinvointiteknologioiden kehittämisessä.
2) Koulutus, kotouttaminen ja liikkuvuus. Yhteispohjoismaisia panostuksia lasten ja nuorten koulutuspalveluihin pyrittiin lisäämään syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Opettajia ja koulujen johtoa kannustettiin sisällyttämään Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet koulujen ohjelmiin. Norjan puheenjohtajuuskaudella pyrittiin vaikuttamaan myös siihen, että ammattipätevyydet ja oikeus harjoittaa ammattia tunnustetaan vastavuoroisesti kaikissa Pohjoismaissa.
3) Meriympäristö ja meriturvallisuus. Mereen liittyvää tietoa ja osaamista pyrittiin lisäämään ja jakamaan tehokkaammin. Lisäksi pyrittiin vahvistamaan Pohjoismaiden asemaa merioikeuden sekä merialueiden resurssien säännöstellyn ja kestävän käytön edistäjinä kansainvälisillä foorumeilla. Myös pohjoismaista meripelastusyhteistyötä kehitetään edelleen.
4) Puolustus ja turvallisuus. Norja piti esillä pohjoismaista digiturvallisuuden ja yhteiskuntaturvallisuuden yhteistyötä. Lisäksi pohjoismaista puolustusyhteistyötä tuettiin siten, että Pohjoismaiden neuvosto yhdessä NORDEFCOn puheenjohtajamaan Norjan kanssa järjesti vuoden 2018 puolustuspoliittisen pyöreän pöydän kokouksen.

Neuvoston presidenttinä toimi kertomusvuonna konservatiivisen ryhmän varapuheenjohtaja ja Norjan valtuuskunnan puheenjohtaja Michael Tetzschner. Varapresidenttinä toimi sosiaalidemokraattisen ryhmän Martin Kolberg.

Pohjoismaiden ministerineuvoston – hallitustenvälisen virallisen pohjoismaisen yhteistyön elimen – puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Ruotsi. Ruotsin puheenjohtajuusohjelman otsikko oli ”Osallistava, innovatiivinen ja turvallinen Pohjola”, ja sen punaisena lankana toimi digitalisaatio. Painopistealueessa ”Osallistava Pohjola” keskityttiin pohjoismaiseen yhteiskuntamalliin ja siihen kohdistuviin yhteisiin haasteisiin, kuten vanhentuvaan väestöpohjaan, ja pyrittiin edistämään nuorten yhteiskunnallista osallisuutta. Samalla pyrittiin lisäämään yhteistyötä Baltian maiden kanssa, erityisesti digitalisaation alalla. Painopistealueen ”Innovatiivinen ja kestävän kehityksen Pohjola” pohjan muodostivat kestävä talous, rakentaminen ja ympäristöystävällinen liikkuminen sekä lisäksi 5G-teknologian hyödyntäminen talouden digitalisoinnissa. Painopistealueen ”Turvallinen ja avoin Pohjola” keskiöön nousivat laajan turvallisuuden käsite ja yhteiskuntaturvallisuus. Näiltä osin puheenjohtajuusohjelmassa pyrittiin keskittymään pohjoismaisen valmiushenkilöstön yhteistoiminnan kehittämisen, siviiliturvallisuuden resurssien kasvattamiseen ja radikalisaation torjumiseen. Ruotsi halusi myös kehittää pohjoismaista oikeussektorin yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi sekä lisätä Baltian maiden kanssa tehtävää yhteistyötä ihmiskaupan torjumiseksi.

Pohjoismaiden neuvosto Grönlannissa

Pohjoismaiden neuvoston historian ensimmäiset kokoukset Grönlannissa koko neuvoston kokoonpanolla pidettiin kertomusvuoden syyskuussa. Viime vuosina Pohjoismaiden itsehallintoalueet ovat muutenkin olleet korostuneesti esillä. Suomen puheenjohtajuusvuonna 2017 neuvoston sen vuoden presidentti Britt Lundberg teki vierailun kaikille Pohjolan itsehallintoalueille. Grönlanti kuuluu Tanskalle, mutta sillä on vahva itsehallinto. Viime vuosina keskustelut Grönlannin itsenäistymisestä ovat kiihtyneet, mutta haasteita on useita, muun muassa taloudellisiin ja sosiaalisiin kysymyksiin liittyviä.

Syksyn valiokuntakokouksissa kaikki Pohjoismaiden neuvoston valiokunnat olivat ensimmäistä kertaa samanaikaisesti Grönlannissa. Kokoukset tarjosivat Grönlannille mahdollisuuden itsehallintoalueen esittelyyn, ja tässä yhteydessä järjestettiin valiokuntakohtaisia seminaareja muun muassa ilmastonmuutoksesta ja meren ekosysteemeistä Grönlannissa – mukaan lukien Grönlannin merentutkimuslaitoksen esitys kalakantojen kehityksestä –, pääkaupunki Nuukin yrityselämän

kehittämisestä, lasten ja nuorten koulutuksesta ja kulttuurista sekä lasten oikeuksista Grönlannissa. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto tapasi Grönlannin parlamentin puhemiehistön kokousten yhteydessä.

Neuvoston kokousten kynnyksellä syyskuussa 2018 Grönlannin poliittinen tilanne muuttui dramaattisesti. Grönlannissa järjestettiin parlamenttivaalit huhtikuussa 2018 ja uusi koalitiohallitus muodostettiin saman vuoden toukokuussa: parlamentin suurin puolue Siumut aloitti hallitusyhteistyön kolmen muun puolueen kanssa. Syyskuussa koalitiohallitus menetti parlamentin enemmistön tuen, kun yksi hallituspuolue ilmoitti jättävänsä hallituksen. Pohjoismaiden neuvoston kokousten alkaessa oli vielä epäselvää, tuleeko Grönlantiin mahdollisesti uudet parlamenttivaalit. Hallituskriisi liittyi itsehallintoalueella politiikan keskiössä olleeseen lentokenttäkiistaan. Hallituksen jättänyt puolue vastustaa Tanskan valtion osaomistusta yhtiössä, joka vastaa kolmen grönlantilaisen lentokentän kehittämistä koskevista suunnitelmista. Kyseessä on Grönlannin historian suurin infrastruktuurihanke.

Grönlannin talouden ylivoimaisesti tärkein osa-alue on kalastus. Viennistä yli 90 prosenttia tulee kalastuksesta. Suurin rahallinen arvo on katkaravun kalastuksella, ja seuraavaksi tuottoisimpia ovat grönlanninpallas, makrilli ja turska. Grönlannissa kalakantojen vaihteluista ja romahduksista on opittu, että on viisainta antaa kala- ja rapukantojen kasvaa hitaasti, jotta ne kestävät ja jotta opitaan kantojen vaihtelusta ja kestävyydestä riittävästi. Itä-Grönlannin turskakannasta 50 prosenttia vaeltaa Islannin vesille (yhteiskanta), mikä edellyttää poliittista yhteisymmärrystä ja sopimusta oikeankokoisista kalastuskiintiöistä. Grönlannissa on myös huomattu, että pelagiset kalat, kuten makrilli, silli ja mustakitaturska, ovat lähteneet siirtymään länteen päin, koska Itä-Atlantilla vedet ovat lämmenneet. Kysymys ei kuitenkaan ole pelkästään vesien lämpötiloista vaan myös siitä, kuinka eri tekijät vaikuttavat merten ravintoketjuihin, esimerkiksi alkutuotannon käynnistymiseen ja ravintotilanteeseen kutualueilla.

Pohjoismaiden neuvoston kielet

Lokakuussa 2016 Suomen ja Islannin valtuuskunnat laativat jäsenehdotuksen kaikkien Pohjoismaiden kansalliskielten hyväksymisestä Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi. Ehdotusta on käsitelty useassa kokouksessa. Neuvoston täysistunnossa 2017 Helsingissä päätettiin, että kaikilla jäsenillä tulee olla mahdollisuus jättää jäsenehdotuksia omalla kielellään ja että kaikki pöytäkirjat Pohjoismaiden neuvoston elinten kokouksista käännetään suomeksi ja islanniksi. Samassa yhteydessä annettiin neuvoston sihteeristön tehtäväksi selvittää mahdollisuuksia yksinkertaistaa neuvoston kokousaineistoa ja kokousrakennetta koskevia työskentelytapoja. Helsingin täysistunnon päätöksessä todettiin, että kielten asemaa koskeva kysymys päätetään neuvoston täysistunnossa Oslossa vuonna 2018.

Neuvosto päätti kertomusvuoden täysistunnossa yksimielisesti muuttaa neuvoston työjärjestyksen 74 §:ää. Päätöksen mukaan Pohjoismaiden kieliä pidetään yhdenvertaisina neuvoston kokouksissa. Pohjoismaiden neuvoston viralliset kielet ovat islanti, norja, ruotsi, suomi ja tanska. Tarvittaessa järjestetään tulkkaus suomeksi ja suomesta sekä islanniksi ja islannista. Norjan, ruotsin ja tanskan välillä ei tulkata. Tärkeät asiakirjat tulee kääntää suomeksi ja islanniksi norjasta, ruotsista ja tanskasta sekä suomesta ja islannista norjaksi, ruotsiksi tai tanskaksi. Norjan, ruotsin ja tanskan välillä asiakirjoja ei käännetä. Puheenjohtajisto päättää jatkossa tulkkausta ja kääntämistä koskevista suuntaviivoista. Sihteeristön työkielet ovat norja, ruotsi ja tanska. Lisäksi sihteeristön kokoonpanon on aina oltava sellainen, että henkilöstössä on kunkin Pohjoismaan kielen perusteellisesti osaavia työntekijöitä. Päätös tulee voimaan 1. tammikuuta 2020.

Täysistunnossa käydyssä keskustelussa nostettiin esille muun muassa demokraattiset periaatteet ja Pohjoismaiden kielten tasa-arvo. Puhujat korostivat myös yhdenvertaisuusperiaatetta, jonka mukaan jäsenillä tulee olla mahdollisuus käyttää omaa kieltään suullisesti ja kirjallisesti. Kysymys on periaatteesta ja lisää pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden symboliarvoa. Kaikki puhujat olivat tyytyväisiä Oslon täysistunnossa tehtyyn kompromissiin.

Liputus Pohjolan päivänä

Pohjolan päivää vietetään vuosittain 23. maaliskuuta. Sinä päivänä vuonna 1962 solmittiin Helsingin sopimus, jolla luotiin pohja pohjoismaiselle viralliselle yhteistyölle. Pohjolan päivän kunniaksi ja pohjoismaisen yhteistyön juhlistamiseksi ehdotettiin, että tästä päivästä tulisi virallinen liputuspäivä.

Kertomusvuoden täysistunnossa päätettiin, että kansallisia valtuuskuntia kehotetaan kannustamaan Pohjoismaiden parlamentteja liputtamaan Pohjolan päivänä sekä maiden kansallisilla lipuilla että Pohjolan joutsenlipulla. Alkuperäisessä jäsenaloitteessa ehdotettiin, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaisi Pohjoismaiden hallituksille, että 23. maaliskuuta vietettävästä Pohjolan päivästä tehdään virallinen tai vakiintunut liputuspäivä kaikissa Pohjoismaissa. Puheenjohtajiston mietinnön mukaan ei kuitenkaan ole realistista, että Pohjolan päivästä tulisi virallinen liputuspäivä Pohjoismaissa, kun otetaan huomioon liputuksen laajuus ja siihen liittyvät kustannukset. Sen sijaan kansallisten valtuuskuntien tulisi edistää sitä, että Pohjoismaiden parlamentit liputtavat Pohjolan päivänä. Liputuksen tulisi tapahtua kansallisella lipulla, Pohjoismaiden lipulla sekä Pohjolan joutsenlipulla, mutta mikäli tämä ei ole mahdollista, liputus tapahtuu kansallisella lipulla ja Pohjolan joutsenlipulla. Asiasta tehtiin neuvoston sisäinen päätös.

Pohjoismainen yhteenkuuluvuus saa Pohjoismaiden asukkailta vankan tuen ja kannatuksen. Kyselytutkimuksen ”Arvokasta yhteistyötä – Pohjoismaiden asukkaiden näkemys Pohjoismaista” mukaan Pohjoismaiden asukkaat arvostavat yhteistyötä paljon. Yli 90 prosenttia pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä, ja kaksi kolmasosaa toivoo sitä lisää. Liputus Pohjolan päivänä korostaa pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja on merkki siitä, että yhteistyötä arvostetaan suuresti ja sitä pidetään tärkeänä.

5. Pohjoismainen parlamentaarinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston kokouksissa on esillä yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön liittyviä teemoja. Pohjoismaiset ulkoministerit antoivat jokavuotiset selontekonsa pohjoismaisesta ulkopolitiikasta neuvoston täysistunnossa. Puolustusministereiden kanssa käytiin kesäkuussa vuosittainen pohjoismainen puolustuspoliittinen pyöreän pöydän keskustelu. Yhteistyö oli tiivistä myös muiden kansainvälisten organisaatioiden ja parlamentaarikkokonferenssien ja erityisesti Baltian ja arktisten maiden kanssa.

5.1 Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Ulkoministerien selonteko täysistunnossa

Pohjoismaiden ulkoministerit osallistuvat joka vuosi neuvoston täysistuntoon ja antavat istunnossa neuvostolle selonteon pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tapahtumista vuoden aikana. Ruotsin ulkoministeri Margot Wallström aloitti kertomusvuoden täysistunnon selonteon korostamalla Pohjoismaiden läheisiä suhteita, kansalaisten luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin sekä pohjoismaista mallia. Pohjoismaiden yhteinen rooli on tärkeä, ja humanitäärisissä kriiseissä tarvitaan EU:n ja Pohjoismaiden ääntä. Selonteossa Wallström keskittyi viiteen teemaan: EU:n haasteisiin, alueelliseen yhteistyöhön, YK:n rooliin, turvallisuuspolitiikkaan ja Agenda 2030:n toteutukseen. Ulkoministeri nosti esille EU:n ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen tämänhetkiset haasteet ja mainitsi Puolan ja Unkarin. Pohjoismaista ääntä tarvitaan YK:n turvallisuusneuvostossa, ja toiveena on vahva, uudistettu YK, jonka päätehtävänä on konfliktien ennaltaehkäisy. Wallström mainitsi myös transatlanttiset suhteet ja niiden haasteet, muun muassa tullit, sekä USA:n jättäytymisen pois Pariisin ilmastosopimuksesta ja Iranin ydinasesopimuksesta. Lopuksi Wallström korosti alueellisen yhteistyön merkitystä luottamuksen vahvistamisessa maiden ja alueen ihmisten välillä ja totesi, että vuoropuhelua Venäjän kanssa tulee ylläpitää Itämeren alueen heikentyneestä turvallisuustilanteesta huolimatta.

Tanskan ulkoministeri Anders Samuelsen nosti alkuun esiin tapauksen, jossa Iranin turvallisuuspalvelu oli valmistellut iskua Tanskan maaperällä. Tanska on kutsunut kotiin Teheranin suurlähettiläänsä ja tulee käymään keskustelua tapauksesta muiden Pohjoismaiden kanssa. Pohjoismaiden turvallisuuspoliittista tilannetta kuvaillessaan Samuelsen toivoi, että Nato plus kaksi -yhteistyö tiivistyisi ja että Nordefcosta tulisi vielä operatiivisempi. Islannin ulkoministeri Guðlaugur Þór Þórðarson kertoi, että ensi vuonna puheenjohtajuus Pohjoismaiden ministerineuvostossa on Islannilla ja maa johtaa myös N5:n ja NB8:n ulkoministerikokoonpanoa sekä maailmanpankkiyhteistyötä. Islannin tavoitteena on pitää näissä forumeissa esillä erityisesti kyber- ja meriturvallisuutta. Norjan ulkoministeri Ine Marie Eriksen Søreide totesi, että Pohjoismaiden tehtävänä on ylläpitää monenkeskistä, kansainvälistä oikeusjärjestelmää, jossa sovelletaan yhteisiä sääntöjä ja jossa vahvin ei aina ole oikeassa.

Selontekoja seuranneessa keskustelussa edustaja Johanna Karimäki kysyi, miten ulkoministerit arvioivat Pohjoismaiden kykyä auttaa toisiaan luonnonkatastrofien yhteydessä, ja mainitsi esimerkkinä Ruotsin edelliskesäiset maastopalot. Edustaja Erkki Tuomioja piti tärkeänä, että Pohjoismaat puolustavat monenkeskistä, sääntöpohjaista yhteistyötä ja että rikkomuksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen, olivat he millä suunnalla tahansa. Edustaja Wille Rydman tiedusteli, miten parhaiten koordinoida pohjoismaista sotilaallista yhteistyötä muun muassa Naton piirissä. Ahvenanmaan edustaja Axel Jonsson peräsi Suomelta vastausta kysymykseen, annetaanko Ahvenanmaalle uusi EU-parlamentin edustajanpaikka, jonka Suomi saisi brexitin jälkeen. Ulkoministeri Soinin poissa ollessa kysymykseen ei saatu vastausta. Muita keskustelussa esiin nousseita aiheita olivat Länsi-Saharan tilanne ja EU:n kalastussopimus Marokon kanssa, brexitin vaikutus Pohjoismaihin, laittomat adoptiot Chilestä, aborttioikeus Norjassa sekä pohjoismainen suurlähetystöyhteistyö. Myös Katalonian kriisi kirvoitti monta puheenvuoroa.

Täysistunnon vieraspuhuja

Pohjoismaiden neuvoston täysistuntoon kutsutaan kansainvälisiä vieraspuhujia sen mukaan, mitä ajankohtaisia teemoja neuvostossa on käsitelty tai käsitellään. Suomen puheenjohtajuusvuonna 2017 vieraspuhujana oli Nobelin rauhanpalkinnon saaja, presidentti Martti Ahtisaari puhumassa konfliktinratkaisusta ja rauhanvälityksestä. Myös edesmennyt liittokansleri Helmut Kohl on puhunut neuvoston täysistunnossa.

Kertomusvuoden istunnon vieraspuhujana oli Ison-Britannian pääministeri Theresa May. Pääministeri Mayn puheenvuoroa ja vuorovaikutusta hänen kanssaan odotettiin, koska brexit-teema on ollut esillä neuvoston kokouksissa. Brexitillä on vaikutusta sekä EU:n toimintaan että Pohjolan ja Ison-Britannian suhteeseen tulevaisuudessa. Pääministeri May totesi heti puheensa aluksi, että vaikka Iso-Britannia jättääkin EU:n, se ei tule jättämään Eurooppaa eikä todellakaan tule jättämään Pohjoismaita. Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun Ison-Britannian pääministeri puhui Pohjoismaiden neuvoston edustajille. May maalasi kuvaa Ison-Britannian pohjoisesta ulottuvuudesta mainiten muun muassa Shetlannin saaret sekä sen, että osa briteistä ihailee Abba-yhtyettä. Pääministeri mainitsi, että Britannian investoinnit Pohjoismaissa ylittävät 30 miljardia puntaa ja että noin 320 000 brittiä, miltei maan koko väkiluvun verran, vierailee Islannissa joka vuosi. Kumppanuus on kuitenkin syvempää kuin pelkät kauppasuhteet ja turismi. Isossa-Britanniassa ja Pohjoismaissa uskotaan samoihin arvoihin: demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen. Molempien on oltava valmiit myös puolustamaan näitä arvoja.

May nosti esiin kemiallisen iskun Salisburyssa ja huomioi, että kaikki viisi Pohjoismaata osoittivat tukensa Iso-Britannialle. Hän sanoi, että toimet demokratian ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi voivat olla yksittäisiä käytännön toimia sellaisia voimia vastaan, jotka pyrkivät nakertamaan kansainvälistä järjestystä. Ne voivat myös olla projekteja, kuten Helsingissä sijaitseva Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus, johon ensimmäinen Suomen ulkopuolelta lähetetty asiantuntija tuli juuri Isosta-Britanniasta. Toisekseen on syytä varmistaa, että kansainvälinen järjestelmä on mahdollisimman vahva ja että sitä päivitetään vastaamaan nykyaikaa: teknologista kehitystä ja kansainvälistä, laajalti verkottunutta

taloutta. Vain vahvalla yhteistyöllä pysyy sääntöihin perustuva kansainvälinen järjestelmä mukana kehityksessä.

Pääministeri May korosti, että menestyviä yhteiskuntia ei haluta nähdä ainoastaan Isossa-Britanniassa ja Pohjolassa. Auttamalla myös muita kehittymään tuodaan samalla vakautta kansainväliseen ympäristöön. Tässä suhteessa 0,7 prosentin kehitysaputavoite on tärkeä. May peräänkuulutti johtajuutta ilmasto- ja ympäristökysymyksissä ja totesi myös sitoutuneensa viemään Isoa-Britanniaa kohti puhtaampaa ja vihreämpää tulevaisuutta muun muassa ryhtymällä ankariin toimiin kertakäyttömuovien suhteen. Lopuksi pääministeri May totesi, että Iso-Britannia rakentaa uuden kumppanuuden EU:n sekä EEA- ja EFTA-maiden kanssa, jatkaa Arktisen neuvoston tarkkailijajäsenenä ja vahvistaa suhteitaan Pohjoismaiden neuvostoon.

Pääministeri Mayn puheenvuoron jälkeen Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä oli mahdollisuus esittää lyhyitä kysymyksiä. Kysymyksiä esitettiin Pohjoismaiden ja Ison-Britannian hyvien suhteiden ylläpitämisestä niin korkeimman tason politiikassa ja kauppasuhteissa kuin liikkuvuuden helppoudessakin. Tiedusteltiinpa jopa uuden kansanäänestyksen mahdollisuutta nyt, kun EU-eron seuraukset alkavat olla tiedossa laajemmin.

Puheenjohtajiston kokous pohjoismaisten ministereiden ja kansainvälisten vieraiden kanssa

Puheenjohtajisto vastaa Pohjoismaiden neuvostossa ulko- ja turvallisuuspolitiikan parlamentaarisesta yhteistyöstä. Neuvoston puheenjohtajiston jäsenet sekä Pohjoismaiden pääministerit, ulkoministerit ja pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavat ministerit tapaavat säännöllisesti muun muassa neuvoston täysistunnon yhteydessä. Kertomusvuoden täysistunnossa toteutui ainoastaan pohjoismaisen yhteistyöministereiden tapaaminen, ja tämä kokous pidettiin keskiviikkona 31. lokakuuta. Ministereiden kanssa keskusteltiin ministerineuvoston vuoden 2020 budjetista sekä työstä sähköisen tunnistamisen ja digitaalisten rajaesteiden parissa.

Tapaaminen kansainvälisten vieraiden kanssa toteutettiin yhteisellä lounaalla keskiviikkona 31. lokakuuta. Kansainväliset vieraat olivat edustajia Beneluxin parlamentista, Baltian yleiskokouksesta, Saksasta, Euroopan parlamentista, Itämeren parlamentaarikkokonferenssista ja arktisesta parlamentaarikkokonferenssista. Ensimmäistä kertaa myös Orkneysaarten neuvoston edustaja oli paikalla. Monet kansainväliset vieraat pitivät täysistunnossa puheenvuorot, joissa korostettiin pohjoismaiden kanssa käytävän yhteistyön tärkeyttä.

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä lukuisten Pohjoismaiden ulkopuolisten niin kansainvälisten, alueellisten kuin kansallistenkin järjestöjen kanssa. Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikot osallistuvat aktiivisesti Itämeren alueen yhteistyöhön ja tukevat siten alueen kehittymistä. Viron, Latvian ja Liettuan parlamentaarikot kokoava Baltian yleiskokous on yksi Pohjoismaiden neuvoston tärkeimmistä yhteistyökumppaneista. Baltian maat ja Baltian yleiskokous ovat olleet Pohjoismaiden kansainvälisen yhteistyön peruspilari. Neuvoston vuonna 2017 hyväksytyn kansainvälisen strategian mukaan neuvosto pyrkii entisestään vahvistamaan yhteistyötä Baltian maiden kanssa.

Pohjoismaiden neuvoston yhteistyö Baltian yleiskokouksen kanssa on tiivistä. Neuvoston puheenjohtajisto osallistuu joka vuosi Baltian yleiskokouksen täysistuntoon. Baltian parlamentaarisen yleiskokouksen istunto pidettiin kertomusvuoden lokakuussa Vilnassa, Liettuassa. Yleiskokouksen istunnon teemoina olivat Baltian strateginen yhteistyö ulkopolitiikassa, turvallisuudessa ja puolustuksessa, alueellinen vakaus ja kehitys sekä Baltian 100-vuotisjuhlavuosi. Istuntoon osallistuivat Suomen valtuuskunnan jäsenistä edustaja Wille Rydman ja Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsen Britt Lundberg. Lisäksi Suomen valtuuskunnan jäseniä kutsuttiin kertomusvuoden aikana Baltian yleiskokouksen alaisiin valiokuntien kokouksiin.

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen puheenjohtajistot kokoontuivat kertomusvuoden joulukuussa Espooseen keskustelemaan Baltian alueen ja Pohjoismaiden kokonaisturvallisuudesta ja alueen huoltovarmuudesta. Kokouksen esityslistalla olivat muun muassa kokonaisturvallisuus Itämeren alueella ja Baltian maiden arviot alueen turvallisuustilanteesta. Baltian yleiskokouksen puheenjohtajiston yhteiseen kokoukseen osallistuivat Viron parlamentista edustajat Aadu Must ja Johannes Kert ja Latvian parlamentista edustaja Jānis Vucāns. Joulukuun kokouksen yhteydessä pidettiin onnistunut seminaari kokonaisturvallisuudesta. Siihen osallistuivat sekä Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto että Baltian yleiskokouksen valtuuskunta. Seminaarin aiheina olivat kyberyhteistyö, hybridivaikuttaminen, kokonaisturvallisuus sekä yhteistyö Itämeren alueella. Seminaarissa etsittiin vastausta kysymykseen, mitkä ovat ne keskeisimmät keinot, joiden avulla alueellista yhteistyötä saataisiin parannettua. Muita aiheita olivat huoltovarmuus sekä energia- ja liikenneyhteistyö.

Pohjoismaiden neuvoston täysistunnossa päätettiin äänestyksen jälkeen suosittaa Pohjoismaiden hallituksille, että syvennetään Pohjoismaiden ja Baltian välistä kyberpuolustusyhteistyötä. Yhteisiä tilannekuvia kyberympäristöihin liittyvistä uhkista ja riskeistä jaetaan Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken. Lisäksi huolehditaan siitä, että EU:hun ja/tai Natoon kuulumattomat Pohjoismaat voivat osallistua kyberpuolustusta koskevaan yhteistyöhön näiden organisaatioiden puitteissa. Kyberpuolustusta pidetään keskeisenä osana Yhdysvaltojen kanssa käytävää yhteispohjoismaista turvallisuuspoliittista vuoropuhelua. Edustaja Wille Rydman esitteli puheenjohtajiston mietinnön. Jäsenehdotuksen taustalla on se, että digitalisaatio on edennyt pisimmälle Pohjoismaissa ja että Pohjoismaihin kohdistuu päivittäin huomattavia kyberhyökkäyksiä. Viro on maailman johtavia valtioita kyberalalla, ja Naton kyberkeskus Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence sijaitsee Tallinnassa. Pohjoismaiden vihreää vasemmistoa lukuun ottamatta kaikki tukivat jäsenehdotusta.

Yhteistyö Venäjän kanssa

Pohjoismaiset parlamentaarikot tapaavat venäläisiä parlamentaarikoita Pohjoismaiden neuvoston järjestämien opintomatkojen yhteydessä. Venäjän valtionduuman ja liittoneuvoston sekä Koillis-Venäjän alueparlamenttien edustajista koostuva parlamentaarikkovaltuuskunta vieraili opintomatkalla Islannissa huhtikuussa 2017 ja Norjassa maaliskuussa 2018. Suomen valtuuskunta isännöi venäläisten parlamentaarikoiden opintovierailua Helsinkiin ja Porvooseen helmikuussa 2015, jolloin opintomatkalle osallistui toistakymmentä edustajaa duumasta ja Luoteis-Venäjän alueparlamenteista. Tanskan parlamentti vastaa opintovierailun järjestelyistä vuonna 2019.

Pohjoismaiden neuvosto teki yli kahdenkymmenen vuoden ajan tiivistä yhteistyötä Venäjän parlamentin ylä- ja alahuoneen sekä Luoteis-Venäjän lakiasäätävien elinten kanssa. Yhteistyötä tehtiin muun muassa neuvoston ja Venäjän välisissä pyöreän pöydän keskusteluissa, nuorten poliitikkojen foorumeilla, opinto- ja perehdytysmatkoilla sekä neuvoston istuntojen yhteydessä järjestettävissä tapaamisissa. Pohjoismaiden neuvoston ja Venäjän välinen yhteistyö väheni, mikä johtui Krimin laittomasta liittämisestä Venäjään, Itä-Ukrainan tilanteesta ja siitä, että Venäjä julisti Pohjoismaiden ministerineuvoston toimistot ulkomaisiksi agenteiksi. Kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä ei pidetty neuvoston ja venäläisten parlamentaarikoiden perinteistä tapaamista. Pohjoismaiset ja venäläiset parlamentaarikot tapaavat kuitenkin säännöllisesti Pohjoismaiden neuvoston ja esimerkiksi sellaisten alueellisten järjestöjen kuin Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC) ja arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin puitteissa.

Yhteistyö Valko-Venäjän kanssa

Pohjoismaat ovat jo vuosien ajan kiinnittäneet huomiota erityisesti Valko-Venäjän demokratiakehitykseen. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunta isännöi Pohjoismaiden neuvoston vuotuista Valko-Venäjä-kokousta eduskunnassa 8. toukokuuta tukeakseen maan demokratiakehitystä ja edistääkseen sananvapautta, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa. Kokoukseen osallistui yhdeksän Valko-Venäjän opposition ja kansalaisyhteiskunnan edustajaa sekä kaksi kansanedustajaa Valko-Venäjän parlamentista.

Pohjoismaiden neuvoston valtuuskuntaan kuului edustajia kaikista pohjoismaista Norjaa lukuun ottamatta. Suomalaiset edustajat Wille Rydman, Erkki Tuomioja ja Matti Vanhanen osallistuivat tilaisuuteen, samoin kuin BSPC:n presidentti Jörgen Pettersson ja Etyjin itäisen kumppanuuden erityisedustaja Kent Härstedt.

Tilaisuus mahdollisti opposition, kansalaisjärjestöjen ja valtaa pitävien puolueiden välisen poliittisen vuoropuhelun, ja siinä nousivat esille muun muassa huoli maan kansalaisjärjestöjen ja oppositiopuolueiden olemattomasta roolista yhteiskunnallisessa keskustelussa sekä vaalilainsäädännön uudistustarve. Opposition ja kansalaisjärjestöjen näkemykset erosivat hallitusta kannattavien kansanedustajien näkemyksistä monessa asiassa, erityisesti siinä, kuinka paljon oppositiota ja kansalaisjärjestöjä kuullaan muun muassa lakeja laadittaessa.

Kokouksen puheenjohtajana toimineen edustaja Erkki Tuomiojan mukaan kaikista erimielisyyksistä huolimatta istuminen saman neuvottelupöydän ääreen ja rakentava vuoropuhelu ovat pieniä askeleita oikeaan suuntaan. Pohjoismaiden neuvosto haluaa jatkossakin järjestää tämänkaltaisia kokouksia tukeakseen vuoropuhelua. Edustaja Wille Rydman päätti kokouksen toivoen vapaita vaaleja, yhteistyön ja vuoropuhelun lisääntymistä yhteiskunnassa sekä konkreettisia suunnitelmia, joilla maan ihmisoikeuksia voitaisiin aidosti parantaa.

Itämeri-yhteistyö

Läheinen yhteistyö ja vuoropuhelu Itämeren parlamentaarikkokonferenssin BSPC:n kanssa on Pohjoismaiden neuvostolle luontevaa, sillä BSPC:llä on tärkeä rooli alueellisena poliittisena keskustelufoorumina, joka pyrkii parantamaan Itämeren alueen maiden ympäristön kokonaistilaa sekä edistämään taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää kehitystä ja alueen vakautta. Neuvoston kansainvälisessä strategiassa BSPC, jossa on mukana parlamentaarikoita kaikista Itämeren maista, mainitaan tärkeänä yhteistyöfoorumina. Pohjoismaiden neuvosto pyrkii neuvoston kansainvälisen strategian mukaan siihen, että BSPC:n työstä tulee konkreettisempaa ja ratkaisukeskeisempää.

Pohjoismaiden neuvosto julkaisi kertomusvuoden maaliskuussa entisen kansanedustaja Christina Gestrinin raportin, jossa painotetaan käytännönläheisen ympäristöyhteistyön jatkumista Itämeren ympäristön tilan parantamiseksi myös Venäjän kanssa. Maarianhaminassa elokuussa pidetyn BSPC:n istunnon keskeisimmät aiheet liittyivät kansainväliseen yhteistyöhön ja demokraattisiin arvoihin, meripolitiikkaan sekä uusiutuvan energian tuomiin mahdollisuuksiin. Tämän lisäksi Itämeriparlamentaarikot ovat vuoden 2018 aikana käsitelleet laajalti maahanmuutto- ja kotouttamisasioita. Useat Pohjoismaiden neuvoston täysistunnossa hyväksytyt suositukset, kuten ympäristöperusteisen satamamaksun yhteispohjoismaisen standardin kehittäminen (suositus 1/2018), merenkulun päästöjen vähentäminen (suositus 2/2018) sekä aluksella syntyvän jätteen vastaanottolaitteista satamissa annetun direktiivin tarkastaminen (suositus 3/2018), liittyvät läheisesti Itämeren alueen ympäristön tilan edistämiseen.

Arktinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian mukaan arktisella alueella on suuri merkitys koko Pohjolalle ja se on itsestään selvä osa Pohjoismaiden kansainvälistä työtä. Kaikki Pohjoismaat ovat mukana Arktisessa neuvostossa ja arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssissa, jossa Pohjoismaiden neuvosto on tarkkailijana. Kanada, USA ja Venäjä ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita arktisessa yhteistyössä. Länsi-Pohjolan neuvosto on viime vuosina vahvistanut Arktista koskevaa työtään ja saanut tarkkailijan aseman Arktisessa neuvostossa.

Pohjoismaiden parlamenttien arktiset delegaatiot ovat kokoontuneet yhteiskokouksiin keskimäärin kahden vuoden välein. Tarkoituksena on ollut keskustella pohjoismaisesta yhteistyöstä arktisissa kysymyksissä. Viimeksi edustajat tapasivat kertomusvuoden marraskuussa Färsaarilla Tanskan parlamentin järjestämässä tilaisuudessa. Tilaisuudessa kuultiin parlamenttien ajankohtaisista aiheista arktisessa yhteistyössä. Edustajat ovat nostaneet kokousten yhteydessä esille, kuinka tärkeää pohjoismainen yhteistyö on myös arktisissa kysymyksissä. Useissa puheenvuoroissa korostettiin Pohjoismaiden neuvoston

kanssa tehtyä yhteistyötä ja sen tuomaa lisäarvoa. Synergiaa on nähty myös suhteessa Euroopan unionin arktiseen politiikkaan, sillä EU on merkittävä rahoittaja ympäristökysymyksissä ja tieteellisen yhteistyön edistäjänä. Tiiviimpi vuorovaikutus Euroopan parlamentin kanssa voisi myös auttaa kehittämään EU-parlamentin ja EU:n arktista roolia.

Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnisti kertomusvuonna kahdeksannen arktisen yhteistyöohjelmansa vuosiksi 2018–2021. Ohjelman nimi on ”Arktisen alueen pohjoismainen kumppanuus”. Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi uuden ohjelman täysistunnossaan Helsingissä vuonna 2017. Ohjelman painopistealueina on neljä p:tä: 1) peoples (väestö), 2) planet (maapallo), 3) prosperity (kasvu ja hyvinvointi) ja 4) partnerships (kumppanuudet).

Barents-yhteistyö

Ruotsi toimii Barentsin euroarktisen neuvoston (Barents Euro–Arctic Council, BEAC) puheenjohtajana vuosina 2017–2019, ja Ruotsin painopisteet ovat kestävä kehitys, nuoriso ja ihmisten väliset yhteydet. Neuvoston kahden vuoden mittainen puheenjohtajuuskausi kiertää Barentsin alueen valtioiden Norjan, Ruotsin, Suomen, ja Venäjän kesken. Suomi toimi BEAC:n puheenjohtajana vuosina 2013–2015. Barents-yhteistyön avulla vahvistetaan myös alue- ja paikallistason yhteyksiä alueen maiden välillä. BEAC:n lisäksi toimii maakuntatasolla Barentsin alueneuvosto (Barents Regional Council). Barentsin parlamentaarinen konferenssi järjestetään joka toinen vuosi Barentsin puheenjohtajuusmaassa, ja siihen osallistuu parlamentaarikoita muun muassa Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä. Suomen valtuuskunnan jäseniä osallistuu perinteisesti konferenssiin, niin myös edelliseen konferenssiin, joka järjestettiin Narjan-Marissa, Nenetsian autonomisessa piirikunnassa Venäjällä kesäkuussa 2017. Ruotsin parlamentti järjestää Barentsin parlamentaarisen konferenssin syyskuussa 2019.

Yhteistyö Länsi-Pohjolan kanssa

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja Länsi-Pohjolan neuvoston kokous järjestettiin neuvoston kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä 30. lokakuuta. Kokouksessa sovittiin paikka, ajankohta ja teemat Pohjoismaiden neuvoston ja Länsi-Pohjolan neuvoston tulevalle yhteiselle seminaarille. Paikaksi ja ajaksi valikoitui Färsaaret tammikuussa 2020, heti Islannin Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskauden aluksi. Aiheiksi ehdotettiin vahvimmin digitalisaatiota ja mikromuovia merissä. Myös nuorten hyvinvointi Länsi-Pohjolassa oli esillä. Lokakuun kokouksessa sivuttiin myös IPCC:n tuoretta ilmastoraporttia ja ilmastonmuutoksen merkitystä kalakannoille, Länsi-Pohjolan neuvoston yhteistyötä muiden järjestöjen, kuten Arktisen parlamentaarikkokonferenssin, kanssa sekä Pohjoismaiden neuvostossa käytävää kielikeskustelua.

EU-yhteistyö

Monet Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusohjelmat ovat viime vuosina korostaneet pohjoismaista EU-yhteistyötä, niin myös Suomen vuoden 2016 ministerineuvoston puheenjohtajuusohjelma. Norjan vuoden 2017 puheenjohtajuuskaudella jatkettiin EU-yhteistyöteeman käsittelyä teemalla Pohjola Euroopassa. Pohjoismaiden neuvoston voimassa olevassa kansainvälisessä strategiassa todetaan, että maailmassa, joka on yhä epävakaampi ja vaikeammin ennakoitava, on tärkeää vahvistaa yhteyksiä läheisten ystävien ja ennakoitavien yhteistyökumppaneiden kanssa. Monet niistä, kuten Saksa ja Benelux-maat, ovat EU:ssa, ja brexitistä huolimatta Iso-Britannia on Pohjoismaiden luonnollinen kumppani. EU on tulevaisuudessakin erityisen tärkeä organisaatio kaikille Pohjoismaille riippumatta siitä, ovatko ne EU:n jäseniä vai eivät. Tämän vuoksi Pohjoismaiden neuvosto haluaa vahvistaa yhteyksiä europarlamentaarikkoihin ja EU:n instituutioihin.

Pohjoismaisen EU-yhteistyön tiivistämisestä keskusteltiin Pohjoismaiden neuvostossa erityisesti vuosina 2016–2017. Esillä olivat kysymykset siitä, miten voidaan aktivoida pohjoismaista yhteistyötä EU-asioissa ja miten vahvistaa Pohjoismaiden neuvoston ja EU-parlamentissa istuvien pohjoismaalaisten parlamentaarikoiden välistä yhteistyötä. Lisäksi keskusteltiin siitä, millaisia poliittisia asioita tulisi tuoda

pohjoismaisesta yhteydestä eurooppalaiseen päiväjärjestykseen ja miten Pohjoismaiden välistä yhteistyötä voidaan kehittää suhteessa Pohjoismaiden parlamenttien EU-asioista vastaaviin valiokuntiin. Vuoden 2016 täysistunnossa päätettiin perustaa Pohjoismaiden neuvoston oma EU-toimisto Brysseliin. Ehdotuksen taustalla oli toive pohjoismaisen yhteistyön poliittisen vaikuttavuuden ja painoarvon lisäämisestä EU-asioissa. Neuvosto palkkasi Brysseliin yhden henkilön, jolla on erityisvastuu yhteydenpidosta ja koordinoinnista pohjoismaisten EU-parlamentaarikkojen sekä muiden pohjoismaisten ja Pohjoismaille keskeisten toimijoiden kanssa Brysselissä. Pohjoismaiden neuvoston EU-toimisto Brysselissä on syyskuusta 2017 lähtien edistänyt pohjoismaista EU-yhteistyötä. Päätöksen mukaan toimiston toiminta evaluoidaan ensimmäisenä toimintavuonna.

Neuvoston kevään 2019 teemaistunnon yhteydessä tullaan käsittelemään pohjoismaista EU-yhteistyötä. Tilaisuudessa käydään keskustelua vuoden 2019 europarlamenttivaalien pohjoismaalaisten ehdokkaiden kanssa muun muassa EU:n tulevaisuudesta ja pohjoismaisesta EU-yhteistyöstä.

Transatlanttinen suhde

Neuvostossa on kertomusvuonna käsitelty pohjoismaisen yhteistyön lisäämistä Pohjois-Amerikassa. Neuvosto hyväksyi kertomusvuoden täysistunnossa yksimielisesti Pohjoismaiden ministerineuvostolle kohdistetun suosituksen, jossa toivotaan analyysia siitä, miten Pohjoismaiden hallitukset ja ministerineuvosto hyödyntäisivät nykyistä laajemmin sitä, että moni pohjoisamerikkalainen tuntee yhteenkuuluvuutta Pohjolaan. Analyysissa voidaan keskittyä muun muassa elinkeinoelämään, matkailuun ja kulttuuriin sekä koulutus- ja tutkimusyhteistyöhön. Lisäksi suosituksessa todetaan, että analyysissa tulisi tematisoida Pohjoismaiden brändäys ja maiden yhteinen profilointityö sekä arvioida mahdollisuuksia lisätä ja kohdentaa Pohjoismaiden suurlähetystöjen yhteistyötä Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Puheenjohtajiston mietinnössä todetaan, että Pohjoismaisen yhteistyön tulee olla pragmaattista eli maiden kannattaa perustella asioita pohjoismaisesti silloin, kun siitä saadaan lisäarvoa. Kun Pohjoismaat puhuvat yhteisellä äänellä, ne voivat vaikuttaa asioihin merkittävästi ja usein ratkaisevalla tavalla. Pohjoismaita ja pohjoismaista mallia arvostetaan suuresti, ja tätä voidaan ja tulisi hyödyntää yhä merkittävämmän pohjoismaisen vaikutusvallan ja johtoaseman saavuttamiseksi globaalissa yhteistyössä. Valkoisessa talossa vuonna 2016 järjestetty Pohjoismaiden ja Yhdysvaltain välinen huippukokous korosti Pohjoismaiden joukkovoiman merkitystä kansainvälisissä yhteyksissä.

5.2 Puolustuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittista yhteistyötä koskeva pyöreän pöydän kokous järjestetään vuosittain Nordefcon puheenjohtajamaan parlamentin toimesta. Norja toimi sekä Pohjoismaiden neuvoston että Nordefcon puheenjohtajamaana vuonna 2018. Suomi isännöi vastaavat kokoukset vuonna 2013 ja vuonna 2017.

Norjan järjestämä pyöreän pöydän kokous pidettiin Norjan parlamentissa kertomusvuoden 26. kesäkuuta. Samana päivänä ennen pyöreän pöydän kokousta järjestettiin stortingetin ja Norjan puolustusinstituutin järjestämä konferenssi otsikolla ”Ukrainan kriisin jälkeen: Pohjoismaisen puolustuspoliittisen yhteistyön haasteita ja mahdollisuuksia”. Tilaisuuksien keskeiset teemat olivat uuden Nordefco-vision päivitys, kriisiajan pohjoismainen yhteistyö ja pohjoismainen solidaarisuus, pohjoismaisten Nato-jäsenten ja ei-Nato-jäsenten välinen yhteistyö, pohjoismainen kyberyhteistyö ja uuden Stoltenberg-raportin laadinta. Näihin kokouksiin kutsuttiin pohjoismaiset puolustusministerit, kansallisten parlamenttien puolustusvaliokuntien puheenjohtajat ja neuvoston puheenjohtajiston jäsenet.

Norjan Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa korostetaan pohjoismaista turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä sekä erityisesti kyberyhteistyötä. Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö koskee muun muassa yhteiskuntaturvallisuutta, rauhansovittelua, osallistumista YK:n operaatioihin, globaaleja turvallisuusuhkia ja ekstremismin ennaltaehkäisyä. Norja pitää puheenjohtajuuskaudella esillä pohjoismaista yhteistyötä, jolla varmistetaan parempi yhteiskunta- ja

digiturvallisuus. Lisäksi ohjelmassa todetaan: ”Korkeateknologisten puolustusmateriaalien hintojen nousu yhdessä tiukentuvan talouden kanssa lisää kaikkien Pohjoismaiden kiinnostusta puolustusyhteistyön kehittämiseen.”

Pohjoismainen puolustuspoliittinen konferenssi

Keskeinen kysymys stortingetin ja Norjan puolustusinstituutin järjestämässä konferenssissa oli se, miten pohjoismainen puolustuspoliittinen yhteistyö on muuttunut Ukrainan kriisin jälkeen ja mitkä ovat pohjoismaisen puolustuspoliittisen yhteistyön tämän hetken haasteet ja mahdollisuudet. Konferenssin ensimmäiseen paneeliin osallistuivat pohjoismaisten puolustusministeriöiden virkamiehet. Asiantuntijat keskustelivat siitä, miten he näkevät tämän päivän pohjoismaisen puolustusyhteistyön, miksi pohjoismainen puolustusyhteistyö on tärkeää ja mitkä ovat suurimmat haasteet tämän päivän puolustusyhteistyössä.

Konferenssin toiseen paneeliin osallistui Pohjoismaiden neuvoston jäseniä sekä pohjoismaisten parlamenttien puolustusvaliokuntien jäseniä. Kansanedustajat keskustelivat siitä, mitä kansanedustajat voivat tehdä, jotta Pohjoismaat saavat enemmän hyötyä pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä ja yhteistyön tiellä olevat haasteet saadaan poistettua. Pohdittiin myös sitä, millä aloilla on parhaimmat mahdollisuudet kehittää puolustusyhteistyötä tulevaisuudessa ja millä aloilla on vähemmän yhteistyömahdollisuuksia. Suomea paneelissa edusti puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanerva. Norjan puolustusministeri Frank Bakke Jensen toimi sekä konferenssin että pyöreän pöydän kokouksen pääpuhujana. Ministeri kertoi ajankohtaisesta pohjoismaisesta puolustuspoliittisesta yhteistyöstä sekä erityisesti puheenjohtajamaa Norjan Nordefcoon liittyvistä prioriteeteista. Norjan tavoitteena on 1) vahvistaa Pohjoismaiden keskinäistä turvallisuuspoliittista vuorovaikutusta, 2) laatia konkreettinen toimintaohjelma Nordefco-yhteistyölle, 3) kehittää Nordefcosta foorumi maiden kansainvälisiin hankkeisiin liittyvälle vuorovaikutukselle, 4) parantaa lennokkeja koskevaa tietojenvaihtoa ja yhteistyötä, 5) kehittää huoltovarmuus- ja logistiikkayhteistyötä sekä 6) edistää avaruuteen liittyvää yhteistyötä. Ministeri kertoi, että Nordefcon uusi visio on työn alla ja ensimmäinen luonnos valmistuu syksyllä 2018.

Panelistien aloituspuheenvuorojen jälkeen käytiin vilkasta keskustelua työn alla olevasta Nordefcon uudesta visiosta, EU:n puolustuspoliittisesta yhteistyöstä sekä Itämeren turvallisuustilanteesta. Korostettiin harjoitusten, esimerkiksi tabletop-harjoitusten, sekä ministereiden yhteisen tilannekuvan merkitystä. Mahdollisessa kriisitilanteessa mikään maa ei voi olla kriisin ulkopuolella. Erityisesti käytiin keskustelua siitä, missä muualla kuin yhteisissä materiaalihankinnoissa voidaan tehdä konkreettista pohjoismaista puolustusyhteistyötä. Keskustelussa tuli esille kysymys siitä, onko Nordefco-yhteistyö tarpeeksi nopeaa turvallisuustilanteen muuttuessa. Lisäksi peräänkuulutettiin vuoden 2009 Stoltenberg-raportin päivitystä. Todettiin, että tämän päivän tiivis pohjoismainen puolustuspoliittinen yhteistyö vähentää ulkoisen uhan vaaraa. Paneelin asiantuntijat toivoivat keskustelua mahdollisen kriisiajan yhteistyöstä ja siitä, mitä toisilta Pohjoismailta voi odottaa vastaavassa tilanteessa. Käytiin keskustelua Nato-jäsenien ja ei-Nato maiden yhteistyöstä ja yhteistyön mahdollisista rajoista.

Konferenssissa korostettiin pohjoismaisen yhteistyön vahvuuden olevan myös jatkossa vahva poliittinen tahto ja puolustusvoimien välinen tiivis yhteistyö. Tulevaisuudessa tarvitaan myös päätöksentekokykyä ja uutta ajattelua. Muita esille tulleita teemoja olivat erillisen pohjoismaisen puolustussopimuksen laatiminen, kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus, rauhanvälitys ja konfliktinratkaisut, arktinen yhteistyö sekä pohjoismainen kyberyhteistyö.

Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittinen pyöreän pöydän kokous

Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittisen pyöreän pöydän kokouksen puheenjohtajana toimi neuvoston presidentti Michael Tetzschner ja pääpuhujana Norjan puolustusministeri Frank Bakke Jensen. Ministeri kertoi pohjoismaisesta puolustuspoliittisesta yhteistyöstä, vision päivitystyöstä sekä Norjan turvallisuuspoliittisesta ajattelusta. Ministeri oli tyytyväinen siitä, että Pohjoismaiden neuvosto

keskustelee turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Kokouksen toisen osion teemoina olivat kyberuhat ja hybridisodankäynti. Norjan kansallisen turvallisuusviranomaisen johtaja Kjetil Nilsen kertoi yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvista digitaalisista uhista sekä informaatiovaikuttamisesta, joka vaikuttaa demokraattisiin prosesseihin erityisesti vaalien alla. Kansalaisten korkea luottamus viranomaisia kohtaan on sekä vahvuus että heikkous. Kansainvälinen kyberyhteistyö ja harjoitukset ovat tärkeitä. Pohjoismaiden CERTien välillä on muutama vuosi sitten rakennettu turvallinen viestintäverkko Stoltenbergin raportin mukaisesti.

Keskustelussa painotettiin pohjoismaisen kyberyhteistyön tärkeyttä, uuden Stoltenberg-raportin tarvetta sekä Itämeren saarten strategista merkitystä. Kokouksessa peräänkuulutettiin kunnianhimoisempaa ja pragmaattisempaa pohjoismaista yhteistyötä. Kokouksen lopussa Ruotsin Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan puheenjohtaja Hans Wallmark veti yhteen kokouksen sisällön sekä kertoi tulevista puolustuspolitiikkaan liittyvistä painopisteistä Ruotsin vuoden 2019 Pohjoismaiden neuvoston ja Nordefcon puheenjohtajuuskausilla.

Puolustusministeri valtuuskunnan kuultavana

Ennen puolustuspoliittista pyöreän pöydän kokousta ja konferenssia Suomen valtuuskunta kävi vuoropuhelua puolustusministeri Jussi Niinistön kanssa valtuuskunnan kokouksessa kesäkuussa. Valtuuskunnan pyynnöstä ministeri Niinistö kertoi hallinnonalansa ajankohtaisista pohjoismaiseen yhteistyöhön liittyvistä aiheista. Ministeri kertoi Nordefcon toiminnasta ja sen puitteissa tehtävästä visiotyöstä ja kuvaili lisäksi pohjoismaista huoltovarmuus- ja kriisinhallintayhteistyötä.

Kertomusvuoden pohjoismaisen puolustusyhteistyön puheenjohtajamaan Norjan painopistealueita olivat miehittämättömät ilmajärjestelmät, vedenalaiset järjestelmät ja avaruus. Suomen toimiessa puheenjohtajana 2017 aloitettiin logistiikka- ja huoltovarmuusyhteistyön kehittäminen, ja Norja jatkoi tätä työtä. Nordefcon poliittiset tavoitteet linjattiin vuonna 2013, ja vuonna 2017 puolustusministerit päättivät uudistaa tämän vision. Uudistuksessa esillä olevat teemat olivat muun muassa logistiikkayhteistyö, kyberyhteistyö ja sotilaallinen liikkuvuus. Uusi visio hyväksyttiin syksyn 2018 puolustusministeri-kokouksessa. Logistiikka-alan selvityksen perusteella todettiin olevan tarvetta yhteistyöhön tiivistämiselle, koska Pohjoismaat ovat aiemmin tehneet logistiikkayhteistyötä lähinnä kahdenvälisesti. Pohjoismaat tekevät aktiivista kriisinhallintayhteistyötä ja lisäksi yhteistyötä kolmansien maiden koulutustuen toteuttamisessa.

Valtuuskunnan jäsenet keskustelivat ministeri Niinistön kanssa muun muassa Ruotsin ja Suomen välisestä yhteistyöstä, Pohjoismaiden neuvoston rauhanvälitystä koskevan suosituksen toteuttamisesta, lennokkeja koskevasta lainsäädännöstä sekä liikenteen huoltovarmuusnäkökulmista. Valtuuskunnan jäsenet toivoivat lisätietoja Nordefcon huoltovarmuustyöstä sekä ministereiden visiotyöstä. Ministeri Niinistö korosti Ruotsin ja Suomen puolustusministerien tiivistä ja säännöllistä yhteistyötä. Norja ja Tanska ovat osoittaneet lisääntyvää kiinnostusta pohjoismaista puolustuspoliittista yhteistyötä kohtaan. Ministeri totesi, että lennokkeja koskevaa lainsäädäntöä pitää uudistaa ja että tässä Suomi on edelläkävijämaa.

Puolustusministerien selonteko ja täysistunnon keskustelu

Pohjoismaiset puolustusministerit antavat neuvoston täysistunnossa vuosittaisen puolustuspoliittisen selonteon. Kertomusvuonna Norjan puolustusministeri Frank Bakke-Jensen esitteli puolustusministerien selonteon. Hän totesi, että maiden eri puolustuspoliittisia näkökantoja, perinteitä sekä päätöksiä kuulua tai olla kuulumatta liittoutumiin tulee kunnioittaa. Norja on pyrkinyt kertomusvuonna Nordefcon puheenjohtajana lisäämään turvallisuuspoliittista dialogia ja kokemusten vaihtoa. Toinen Norjan prioriteeteista on ollut avaruus, joka tuo mukanaan turvallisuuspoliittisia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita. Norja on myös jatkanut Nordefcon visiotyötä, jonka tuloksena on laadittu toimintasuunnitelma vuoteen 2025 saakka. Bakke-Jensen mainitsi myös yhteiskuntaturvallisuuden ja Haga II -julistuksen, joka

tähtää pohjoismaiseen, rajat ylittävään yhteistyöhön esimerkiksi kyber- ja hybridiuhkia, terrorismia ja luonnonkatastrofeja vastaan.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston esittelijä, edustaja Wille Rydman totesi, että tällä hetkellä on suuri tarve pohjoismaiseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön, ja kysyi ministereiltä, olisiko tarvetta uuteen Stoltenberg-raporttiin. Edustaja Matti Vanhanen toi puheenvuorossaan esiin aseteollisuuden tekoälyn ja tarpeen tekoälyaseiden kansainväliseen sääntelyyn. Edustaja Juho Eerola katsoi, että pohjoismaista puolustusyhteistyötä voitaisiin kehittää lisäämällä reserviläistoimintaa maiden välillä. Monissa puheenvuoroissa nostettiin esiin pohjoismaisen puolustusyhteistyön tärkeys ja tarve sen tiivistämiseen. Tässä yhteydessä nousi esiin Suomen ja Ruotsin yhteistyö Naton kanssa sekä myös maiden mahdollinen Nato-jäsenyys. Edustaja Erkki Tuomioja käytti puheenvuoron, jossa hän muistutti, että Suomi on liitoutumaton maa, joka tekee yhteistyötä Naton kanssa, mikäli se antaa lisäarvoa omalle puolustukselle ja edellyttäen, että kyseessä on oma päätöksemme. Myös YK:n ydinasekieltosopimus sekä aseiden myynti Saudi-Arabiaan mainittiin keskustelussa.

Pohjoismaiden neuvoston omat ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvät jäsenaloitteet

Pohjoismaiden neuvostolla oli useita omia ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyviä jäsenaloitteita, joista äänestettiin neuvoston täysistunnossa. Suosituksiksi hyväksyttiin ainoastaan vahvistettu pohjoismainen kyberpuolustusyhteistyö ja pohjoismaisen yhteistyön lisääminen Pohjois-Amerikassa. Täysistunnossa päätettiin, että Pohjoismaiden neuvosto ei ryhdy toimiin EU- ja puolustuspoliittisen valiokunnan perustamista koskevan jäsenehdotuksen johdosta. Suomen valtuuskuntaan kuuluvien edustaja Kimmo Kivelän ja edustaja Kari Kulmalan jäsenaloitteessa todetaan, että EU- ja puolustuspolitiikan painoarvo ja merkitys on kasvanut pohjoismaisessa yhteistyössä ja tämän takia uuden valiokunnan keskeisenä tehtävänä olisi antaa Pohjoismaiden hallituksille poliittisia suosituksia valiokunnan vastuualueen kysymyksistä. Puheenjohtajiston puheenvuoron piti edustaja Erkki Tuomioja. Hän totesi, että edellä mainitut aiheet ovat hyvin tärkeitä ja juuri siksi näitä aiheita tulisi jatkossakin käsitellä puheenjohtajistossa. Lisäksi uuden valiokunnan perustaminen olisi kallista eivätkä edelliset kokemukset 90-luvulta, jolloin Pohjoismaiden neuvostossa oli erillinen Eurooppa-valiokunta, olleet myönteisiä. Täysistunnossa Pohjoismaiden vihreä vasemmisto äänesti tyhjää, kun asiasta päätettiin.

Toinen äänestyksessä hylätty jäsenaloite koski sovittelu- ja neuvotteluratkaisun löytämistä Eurooppaa koettelevassa Katalonian kriisissä. Suomen valtuuskunnan jäsenten edustaja Mikko Kärnän ja edustaja Johanna Karimäen allekirjoittamassa jäsenaloitteessa todetaan, että Pohjoismaiden ministerineuvoston tulisi tarjoutua edistämään dialogia Espanjan ja Katalonian välisessä kriisissä. Sananvapautta, oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia sekä demokratiaa tulisi edistää ja lisäksi tulisi kunnioittaa kansainvälistä oikeutta, EU-lainsäädäntöä sekä kansallisia lakeja dialogin edistämisessä. Puheenjohtajiston mietinnössä todetaan, että ministerineuvoston mandaattiin ei kuulu ottaa roolia Katalonian konfliktissa ja Pohjoismaiden hallitukset pitävät Katalonian konfliktia Espanjan sisäisenä asiana. Neuvosto päätti vilkkaan täysistuntokeskustelun ja äänestyksen jälkeen, että neuvosto ei jatka jäsenehdotuksen käsittelyä.

5.3 Rauhanvälitys

Rauhanvälitys on viime vuosina ollut vahvasti esillä Pohjoismaiden neuvoston työssä. Täysistunnossa vuonna 2017 puhui Nobelin rauhanpalkinnon saanut presidentti Martti Ahtisaari. Lisäksi täysistunnossa hyväksyttiin neuvoston suositus rauhanvälityksen vahvistamisesta pohjoismaisena tavaramerkkinä. Suositus sisälsi useita toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille. Yksi niistä oli, että Pohjoismaiden pääministerien tulisi sisällyttää rauhanvälitys ja rauhanneuvottelut yhdeksi teemaksi hankkeeseen, jossa pohditaan Pohjolan roolia globaalisti. Tässä yhteydessä neuvosto hyväksyi myös sisäisen päätöksen, jonka mukaan neuvosto järjestää yhteistyössä kansallisten ulkoasianvaliokuntien kanssa seminaarin, jonka tavoitteena on levittää ja kerätä tietoa pohjoismaisesta työstä rauhanvälityksen alalla.

Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston neuvottelussa ministerineuvoston vuoden 2018 budjetista päätettiin, että budjetista varataan 500 000 Tanskan kruunua (noin 67 000 euroa) taustaselvityksen laatimiseen pohjoismaisesta panostuksesta, joka kohdistuu maailmanlaajuiseen rauhanneuvottelu- ja sovittelutyöhön ja johon sisältyy naisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen rauhan ja turvallisuuden edistämiseen liittyvissä prosesseissa. Raportin laatiminen on kilpailutuksen myötä annettu Kööpenhaminan yliopiston yksikölle (Center of Resolution of International Conflicts, CRIC), ja se valmistuu helmikuussa 2019. Raportin tulokset julkistetaan erillisessä seminaarissa, joka järjestetään yhteistyössä CRIC:n kanssa kevään 2019 neuvoston teemaistunnon yhteydessä.

6. Yhteiskunnan turvallisuus

Yhteiskunnan turvallisuus, kokonaisturvallisuus sekä kyber- ja hybridivaikuttaminen ovat olleet vahvasti esillä neuvostossa viimeisen vuoden aikana. Kertomusvuoden täysistunnon huippukokouksen aiheena oli hybridivaikuttaminen, ja puheenjohtajiston joulukuun kokouksen yhteydessä järjestettiin seminaari teemasta kokonaisturvallisuus. Pohjoismaita yhdistävät teemassa monta asiaa, kuten samanlaiset uhat. Tämän takia pohjoismainen yhteistyö on asiassa tärkeää.

Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä

Viime vuosina pohjoismainen parlamentaarinen yhteistyö on keskittynyt Pohjoismaiden neuvostossa yhä enemmän yhteiskunnan turvallisuuteen liittyviin teemoihin. Tämän vuoksi Pohjoismaiden neuvosto nimitti syksyllä 2018 parlamentaarikoista koostuvan yhteiskuntaturvallisuustyöryhmän, jonka tehtävänä on laatia syyskuuhun 2019 mennessä suosituksia pohjoismaisesta yhteistyöstä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kehittämiseksi. Työryhmän mandaattiin kuuluvat muun muassa pohjoismainen varautumis- ja siviilivalmiusyhteistyö, kyberturvallisuus, huoltovarmuus, resilienssi ja kriisinkestävyys.

Uusi yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä piti ensimmäisen kokouksensa joulukuussa Espoossa. Työryhmä antaa puheenjohtajistolle ehdotuksen konkreettisista suosituksista jatkokäsittelyä varten, ja suositukset käsitellään ja hyväksytään Tukholman täysistunnossa 2019. Työryhmä ottanee huomioon myös jo tehdyt jäsenaloitteet, jotka liittyvät kyberrikollisuuteen, pohjoismaiseen kriisivarautumiseen ja palokuolleisuuteen. Suomen jäsen pohjoismaisessa parlamentaarikkotyöryhmässä ja samalla ryhmän puheenjohtaja on edustaja Wille Rydman.

Työryhmä keräsi aineistoa mahdollisista yhteistyöalueista ja -aiheista ja lähetti niitä koskevan kyselyn pohjoismaiden eri turvallisuusviranomaisille. Työryhmä selvitti, tarvitaanko enemmän pohjoismaista yhteistyötä kokonaisturvallisuuden, varautumis- ja siviilivalmiusyhteistyön, kyberturvallisuuden, huoltovarmuuden, resilienssin ja kriisinkestävyyden kehittämiseksi. Lisäksi työryhmää kiinnosti tietää, missä kysymyksissä ja millä sektoreilla olisi suurin tarve pohjoismaiselle yhteistyölle, mitkä ovat tällä hetkellä yhteistyön suurimmat pullonkaulat ja mitkä asiat haittaavat tai hidastavat sitä. Neuvoston työryhmä laatii vastausten pohjalta suositusehdotukset, jotka lähetetään täysistuntokäsittelyn jälkeen Pohjoismaiden hallituksille.

Kokonaisturvallisuusseminaari

Puheenjohtajiston joulukuun kokousten yhteydessä eduskunta järjesti kokonaisturvallisuusseminaarin alueellisesta kyberyhteistyöstä ja hybridivaikuttamisesta. Seminaariin osallistuivat neuvoston puheenjohtajiston lisäksi Baltian yleiskokouksen puheenjohtajiston edustajat. Seminaarin yhteydessä neuvoston ja Baltian yleiskokouksen puheenjohtajistot keskustelivat erillisessä kokouksessa Baltian alueen ja Pohjoismaiden kokonaisturvallisuudesta ja huoltovarmuudesta.

Seminaarin teemat olivat kokonaisturvallisuus ja sen vahvistaminen, kyber- ja hybridiuhat, alueellinen yhteistyö kokonaisturvallisuudessa, kokonaisturvallisuus liikenne-, energia- ja ICT-aloilla sekä resilienssi ja kriisinkestävyys. Seminaarin puheenjohtajina ja paneelien juontajina toimivat edustaja Wille Rydman ja

neuvoston presidentti Michael Tetzchner. Seminaarin ensimmäisen osion tavoitteena oli vastata kokonaisturvallisuuteen liittyviin kysymyksiin, kuten siihen, miten Pohjoismaat ja Baltian maat voisivat parantaa yhteistyötä kyber- ja hybridiuhkiin varautumisessa, lisätä alueellista yhteistyötä tietoverkko- ja viestintätekniikan alalla ja varmistaa, että yhteiskuntamme ovat resilienttejä ja kriisinkestäviä. Tässä osiossa puhujina olivat suurlähettiläs Kirsti Narinen, joka toimii Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen kansainvälisten suhteiden päällikkönä, Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen johtaja Jarkko Saarimäki, tutkija Kadri Kaska Naton kyberosaamiskeskuksesta (NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence), ulkopoliittisen instituutin vanhempi tutkija Mikael Wigell sekä Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston turvallisuuspoliittinen raportoija Bertel Haarder. Seminaarin toisessa osassa käsiteltiin yleisemmin kokonaisturvallisuutta Pohjoismaissa ja keskityttiin kahteen erityisalaan, jotka ovat tärkeitä alueen kokonaisturvallisuudelle: liikenteeseen ja energiaan. Toisessa osassa puhuivat puolustusministeriön erityisasiantuntija Anu Sallinen, Naton energiaturvallisuusosaamiskeskuksen (NATO Energy Security Centre of Excellence) energiaturvallisuuden erityisasiantuntija Julia Vainio, Huoltovarmuuskeskuksen logistiikkapäällikkö Raija Viljanen sekä neuvoston Kasvu- ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Pyry Niemi.

Seminaarin puhujat toivat yksimielisesti esille pohjoismaisen yhteistyön tärkeyden puhuttaessa kokonaisturvallisuudesta ja sen hyödyistä. Lisäksi asiantuntijat nostivat esille useita keinoja, joilla pohjoismaista yhteistyötä voidaan kehittää ja tiivistää. Ensimmäisen Stoltenbergin raportin suositukset on toteutettu ja nyt tarvitaan toinen Stoltenbergin raportti, joka asettaisi uusia tavoitteita ja yhteisen vision yhteistyölle. Tavoitteena pitää olla vahvistaa pohjoismaisia yhteiskuntia. Uusi raportti antaisi samalla alan viranomaisille tarvittavan mandaatin ryhtyä toimiin yhteistyön kehittämiseksi. Pohjoismaissa tarvitaan yhteinen tilannekuva ja yhteistä varautumista. Pohjoismaisissa yhteiskunnissa on korkea keskinäinen luottamus, ja tämä on myös pohjoismaisen yhteistyön suuri vahvuus. Muita seminaarissa esille tulleita ehdotuksia ja aloitteita olivat maiden rajat ylittävät jatkuvuudenhallintasuunnitelmat, harjoitus- ja koulutustoiminnan lisääminen, rajat ylittävän huoltovarmuustyön lisääminen sekä pohjoismaisen liikenneministerineuvoston luominen.

Varautumiseen ja kokonaisturvallisuuteen liittyvät suositukset

Kertomusvuoden täysistunnossa hyväksyttiin kaksi suositusta varautumisesta ja kokonaisturvallisuudesta. Ensimmäinen koski kokonaismaanpuolustusta sekä uutta valmius- ja huoltovarmuussuunnittelua (suositus 8/2018). Neuvosto suositti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se selvittää, mitkä pohjoismaiset resurssit sopivat yhteiskäyttöön ja mitä osa-alueita tulee priorisoida. Lisäksi tulisi tutkia, miten Pohjoismaiden puolustusvoimien ja poliisiviranomaisten välistä yhteistyötä voidaan kehittää. Tulisi selvittää, miten Pohjoismaiden kansalaisten kriisitietoutta voidaan parantaa pohjoismaisen yhteistyön avulla, ja tehdä vaikutusarviointi vakavan kriisin seurauksista Pohjoismaiden elintarvikehuollolle.

Toinen hyväksytty suositus liittyi vahvistettuun pohjoismaiseen kyberpuolustusyhteistyöhön (suositus 20/2018). Pohjoismaiden neuvosto suositti Pohjoismaiden hallituksille, että pyritään syventämään Pohjoismaiden ja Baltian välistä kyberpuolustusyhteistyötä. Tavoitteena on, että yhteisiä tilannekuvia kyberympäristöihin liittyvistä uhkista ja riskeistä jaetaan Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken. Lisäksi Pohjoismaat huolehtivat mahdollisimman hyvin siitä, että EU:hun ja Natoon kuulumattomat Pohjoismaat voivat osallistua kyberpuolustusta koskevaan yhteistyöhön näiden organisaatioiden puitteissa. Kyberpuolustusta pidetään keskeisenä osana Yhdysvaltojen kanssa käytävää yhteispohjoismaista turvallisuuspoliittista vuoropuhelua.

Täysistunnon huippukokous hybridivaikuttamisesta

Pohjoismaiden pääministerien kanssa pidettävä huippukokous on kiinteä osa Pohjoismaiden neuvoston täysistunnon päiväjärjestystä. Tällöin neuvoston jäsenillä on mahdollisuus keskustella suoraan pääministerien kanssa etukäteen päätettyyn aiheeseen liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä. Kertomusvuoden täysistunnossa huippukokous pohjoismaisten pääministereiden kanssa käytiin

hybridivaikuttamisesta. Norjan suurkäräjien puhemies Tone Wilhelmsen Trøen avasi täysistunnon. Puhemies kertoi, että Pohjoismaiden puhemiehet pitivät täysistunnon yhteydessä kokouksen samasta aiheesta kuin huippukokous eli ihmisten luottamuksesta demokratiaan. Hänen mukaan onkin syytä pitää huolta, että Pohjoismaiden kansalaisten luottamus demokratiaan ja poliitikoihin ei murene nykyisessä kansainvälisessä poliittisessa tilanteessa.

Huippukokous Pohjoismaiden pääministerien kanssa käytiin aiheesta ”Pohjoismaiden kyky säilyttää vakautensa muiden maiden pyrkiessä vaikuttamaan yhteiskuntiimme ja demokraattisiin prosesseihimme”. Pohjoismaiset pääministerit ja kolmen itsehallintoalueen päämiehet esittelivät oman maansa ja alueensa toimet hybridivaikuttamista vastaan. Lisäksi nousi esille kansalliset strategiat ja toimenpideohjelmat, lisääntyvä pohjoismainen ja kansainvälinen viranomaisyhteistyö, hallitsematon maahanmuutto ja populismi, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen toiminta sekä Ruotsin ennalta ehkäisevä hybriditoimintakampanja parlamenttivaalien yhteydessä.

Huippukokouksessa Ruotsin pääministeri Stefan Löfven kertoi, että tietoisuuden lisäämisen ohella eri maat ovat laatineet kansallisia turvallisuusstrategioita. Tämän tärkeän kansallisen työn lisäksi tulisi koordinoida turvallisuusstrategioita ja varmistaa Pohjoismaiden välinen viranomaisyhteistyö. Varsinkin maiden välinen tiivis yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla, kuten EU:ssa, on tärkeää. Ruotsi toivoisi vielä tiiviimpää yhteistyötä EU:n ja Naton välillä hybridivaikuttamisen ja hybridiuhkien torjumisessa.

Suomen pääministerin Juha Sipilän mukaan hybridivaikuttamisella voidaan uhata demokraattisia vaaliprosesseja. Kokonaisturvallisuuden tulisi aina olla kestävällä pohjalla, koska vapaat vaalit ovat yhteiskuntiemme ja demokratiamme perusta. Pakolaisuus ja hallitsematon maahanmuutto herättävät voimakasta keskustelua, mutta kansalaisten on voitava luottaa poliittisen järjestelmän toimivuuteen, niin että he eivät turvaa populismiin. Yhteiskuntiemme eheys on turvallisuuden paras tae, eikä ulkopuolista vaikuttamista voida hyväksyä. Sipilän mukaan Ruotsin viranomaisten ennalta ehkäisevä toiminta vuoden 2018 valtiopäivävaalien yhteydessä ansaitsee kehuja ja Suomi voi ottaa siitä oppia. Lisäksi hän nosti esille Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen Helsingissä, jonka tavoitteena on kehittää osallistujamaiden kriisinkestokykyä ja valmiuksia vastata hybridiuhkiin sekä lisätä ymmärrystä hybridiuhista ja yhteiskuntien haavoittuvuuksista.

Tanskan pääministeri Lars Løkke Rasmussen kertoi irakilaisen tiedustelupalvelun toiminnasta Tanskassa ja siihen liittyvästä tiiviistä yhteistyöstä erityisesti Norjan ja Ruotsin poliisin kanssa. Tanska on vahvistanut toimia kyberuhkia vastaan ja uusinut kyber- ja tietoturvastrategiansa. Tähän liittyvä kansallinen toimintasuunnitelma julkistettiin syyskuussa 2018. Tavoitteena on puolustaa demokratiaa ja tulevia parlamenttivaaleja ulkomaisilta vaikuttamisyrityksiltä, missä Ruotsi on toiminut esimerkkinä.

Islannin pääministeri Katrin Jakobsdóttir kertoi puheenvuorossaan, että teknologinen murros on muuttanut poliittista keskustelua ja toimintaa. Islannissa ei kuitenkaan vielä ole viitteitä ulkomaisten tahojen vaikuttamisyrityksistä kansallisiin vaaleihin. Länsimaiset yhteiskunnat, kuten Pohjoismaat, ovat herkkiä vaikuttamisyrityksille, koska ne perustuvat vapaaseen keskusteluun ja luottamukseen. Avainasemassa tässä ovat koulutus ja yksityisyyden suojan varjeleminen. Myös jatkossa tulee vahvistaa demokraattista vuorovaikutusta ja sananvapautta.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ja pääministereiden välisessä keskustelussa esille nousivat muun muassa kansalaisten ja yritysten tietoturvan ja kybertietoisuuden lisääminen, koulutuksen ja digitaalisen lukutaidon tärkeys, kokonaisturvallisuuden merkitys yhteiskunnassa ja uuden EU- ja puolustusvaliokunnan perustaminen Pohjoismaiden neuvostoon, pohjoismaisen sähköisen henkilötunnuksen luominen, Ruotsin ja Suomen välisen puolustusliiton mahdollisuudet, laiton maahanmuutto sekä EU:n merkitys ja rooli.

7. Digitalisaatio

Digitalisaatiokysymykset ovat olleet vahvasti esillä pohjoismaisessa yhteistyössä viimeisten vuosien aikana. Pohjoismaiden ministerineuvosto on perustanut väliaikaisen digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) vuosiksi 2017–2020. Sen tehtävänä on edistää yhteisen digitaalisen palvelualueen syntymistä Pohjoismaiden kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi. Digitalisaatioyhteistyön perustana on Pohjoismaiden ja Baltian maiden ministerien hyväksymä julkilausuma, jossa ilmaistaan halukkuus vahvistaa alueen digitalisaatioyhteistyötä sekä toimia edelläkävijöinä digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamisessa ja yhtenäisen digitaalisen infrastruktuurin kehittämisessä. Pohjoismaiden pääministerit antoivat kertomusvuoden kesäkokouksessaan julkilausuman, jonka mukaan Pohjoismaiden tulee olla maailman edelläkävijöitä viidennen sukupolven langattoman verkon (5G) kehittämisessä ja käyttöönotossa. Tämä hanke toteutetaan digitalisaatioministerineuvoston, maiden hallitusten ja digitalisaatioon keskittyvien viranomaisten sekä elinkeinoelämän edustajien yhteistyönä.

Digitalisaatio on näkyvästi esillä myös Pohjoismaiden neuvostossa, ja kaikki neuvoston neljä valiokuntaa käsittelevät digitalisaatioon liittyviä kysymyksiä. Neuvoston kertomusvuoden tammikuun kokousten yhteydessä järjestettiin digitalisaatiota, demokratiaa ja pohjoismaisia hyvinvointiyhteiskuntia käsittelevä keskustelutilaisuus Ruotsin parlamentissa. Keskustelun puheenjohtajana toimi Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Pyry Niemi, ja sen avasi neuvoston presidentti Michael Tetzschner. Presidentti Tetzschner totesi avauspuheenvuorossaan, että monet digitalisaatioon liittyvät kysymykset ovat rajat ylittäviä ja sen vuoksi ne sopivat erinomaisesti neuvoston keskustelun aiheiksi. Lisäksi kertomusvuoden puheenjohtajamaa Norja on valinnut digitalisaation läpileikkaavaksi teemaksi puheenjohtajakauden ohjelmassaan.

Kokouksen paneelikeskustelussa oli mukana digitalisaation asiantuntijoita, kuten Maailman talousfoorumin (WEF) Vuoden nuoreksi johtajaksi 2017 valitsema Claudia Olsson. Olsson keskittyi esityksessään digitalisaation mahdollisuuksiin luoda integroitu, älykäs ja kilpailukykyinen Pohjola vuonna 2030. Hän korosti, että digitalisaatio tulee vaikuttamaan kaikkiin yhteiskunnan alueisiin, ja nosti esiin erityisesti terveydenhoidon, kestävän kehityksen, työmarkkinat ja koulutuksen. Paneelin osallistui myös Ruotsin asunto- ja digitalisaatioministeri Peter Eriksson, joka kertoi edellä mainitun digitalisaatioministerineuvoston työstä. Käytännön hankkeista ministeri mainitsi 5G-yhteistyön, jossa Ruotsi toimii hankkeen vetäjämaana ja Pohjoismaiden välisen yhteisen sähköisen tunnistamisen.

Tukholman Kuninkaallisen teknillisen korkeakoulun professori Jan Gulliksen totesi, että Pohjola sijoittuu kärkisijoille monissa maailmanlaajuisissa digitalisaatioon liittyvissä vertailuissa. Yhdistämällä parhaan tietämyksen kaikista Pohjoismaista saisimme kasaan voittamattoman digitiimin. Gulliksenin mukaan on tärkeää hyväksyä digitalisaation tuoma muutos ja ymmärtää, ettei kukaan voi välttyä siltä. Erityisesti muutos tulee vaikuttamaan koulutukseen ja työmarkkinoihin. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa elinikäiseen oppimiseen sekä turvata kaikille mahdollisuus ja työkalut osallistua alati kehittyvään digiyhteiskuntaan. Göteborgin yliopiston valtiotieteen professori Ulf Bjereld toi puolestaan omassa alustuksessaan esiin digitalisaation ja demokratiaan yhteyden. Hän totesi digitalisaation kulkevan yhteiskunnassa käsi kädessä individualismin kasvun kanssa. Digitalisaation myötä poliittiset puolueet eivät enää toimi alustana kansalaisten poliittiselle aktiivisuudelle, ja puolueiden jäsenmäärät ovatkin selvästi laskussa kaikissa Pohjoismaissa. Kansalaisten poliittinen aktiivisuus on siirtynyt toisiin kanaviin digitalisaation myötä. Nämä kanavat ovat sosiaalisissa medioissa toimivia verkostoja, jotka usein edistävät yksittäisiä kysymyksiä. Mikäli poliittiset puolueet edelleen haluavat toimia demokraattisen järjestelmän ensisijaisina edustajina, niiden tulisi hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia määrätietoisemmin.

Kokouksen aikana Pohjoismaiden neuvoston valiokunnat saivat mahdollisuuden esittää useita teemaan liittyviä ehdotuksia. Puheenvuoroissa tuotiin esiin tarve rakentaa toimivat digi- ja dataverkot ja -palvelut Pohjolan syrjäseuduille, ehdotus yhteispohjoismaisesta sähköisestä tunnistamisesta, panostaminen

hyvinvointiteknologiaan ja e-terveyteen sekä pohjoismainen yhteistyö korkea-asteen koulutuksen ja tutkimuksen digitaalisaatiossa. Keskustelun päätti Ruotsin valtuuskunnan varapuheenjohtaja Phia Andersson.

Yhteispohjoismainen sähköinen tunnistaminen

Pohjoismaiden neuvosto haluaa digitalisaation avulla helpottaa asumista, opiskelemista ja elinkeinon harjoittamista Pohjoismaiden välillä. Keskustelu pohjoismaisen sähköisen tunnistamisen (e-ID) käyttöön ottamisesta on ollut käynnissä jo vuodesta 2015 lähtien. Tällöin Pohjoismaiden neuvoston keskiryhmä teki ehdotuksen pohjoismaisesta kansalaisuudesta ja yhteispohjoismaisesta henkilötunnuksesta. Valiokuntakäsittelyssä ehdotuksen painopiste siirtyi yhteisestä henkilötunnuksesta yhteiseen sähköiseen tunnistamiseen. Pääsyynä oli, että yhteinen henkilötunnus synnyttäisi suuria kustannuksia ja paljon työtä, koska maiden tietojärjestelmät pitäisi sovittaa yhteen. Yhteisen henkilötunnusjärjestelmän kehittämistä huomattavasti helpompi ja huokeampi ratkaisu on se, että Pohjoismaat koordinoivat sähköisen tunnistamisen kehitystyötä ja pyrkivät sähköisten tunnistamismenetelmien yhteiskäyttöön.

Pohjoismaiden ei tässä ratkaisussa tarvitsisi kehittää uutta yhteispohjoismaista sähköistä tunnistamismenetelmää, vaan siinä voitaisiin hyödyntää jo käytössä olevia maakohtaisia ratkaisuja. Sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa todetaan jo nyt, että jäsenvaltioiden on tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa myönnetyt sähköisen tunnistamisen menetelmät. Sähköinen tunnistaminen avaisi myös sellaisia ovia, joiden avaamiseen tarvitaan nyt oleskelumaan henkilötunnus. Sitä käytetään nykyisin esimerkiksi verkkopankeissa ja julkisissa asiointipalveluissa. Sähköinen tunnistaminen mahdollistaisi pankkipalvelujen käytön, työskentelyn, opiskelun ja kaupankäynnin yli rajojen, ja se olisi varsin helppoa laajentaa yhteispohjoismaiseksi.

Pohjoismaiden neuvosto on antanut Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille kaksi suositusta, jotka koskevat yhteispohjoismaisen sähköisen tunnistamisen käyttöön ottoa. Pohjoismaiden hallitusten vastauksista käy ilmi, että hallituksilla on neuvoston kanssa sama tavoite eli se, että halutaan ottaa käyttöön sähköisten tunnisteiden vastavuoroinen hyväksyntä. Suomen liikenne- ja viestintäministeri ja pohjoismaisen yhteistyön ministeri Anne Berner esitteli selonteon pohjoismaisesta digitalisaatioyhteistyöstä kertomusvuoden täysistunnossa Oslossa. Pohjoismaiden ja Baltian maiden rajojen yli toimivan sähköisen henkilötunnuksen parissa tehtävä työ etenee hyvin, ja tavoitteena on, että ensimmäiset rajat ylittävät palvelut voitaisiin ottaa käyttöön Pohjoismaiden ja Baltian maiden kansalaisille vuoteen 2020 mennessä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistä sähköistä henkilötunnusta koskevaa hanketta johtaa Norjan julkishallinnon ja sähköisen hallinnon virasto (DIFI), joka kokeilee parhaillaan maarajat ylittävää sähköisten tunnistamisratkaisujen käyttöä tietyissä sähköisissä palveluissa.

8. Hyvinvointiteknologia

Hyvinvointialalla tarvittava uudistuminen ja resurssien parempi hyödyntäminen saavutetaan osittain hyvinvointiteknologian, sähköisten terveyspalveluiden ja uusien innovatiivisten ratkaisujen käyttöönotolla. Norja asetti kertomusvuoden puheenjohtajakautenaan keskiöön pohjoismaisen yhteistyön sähköisessä asioinnissa ja hyvinvointiteknologiassa. Norjan puheenjohtajuusohjelmasta käy ilmi, että Pohjoismailla on toimivat terveys- ja laaturekisterit, joita hoitoon suuntautuvan tutkimuksen pitää pystyä hyödyntämään. Tarkoituksena on parantaa pohjoismaista tutkimusyhteistyötä terveysalalla, kehittää yhdessä yksilöllistettyä lääketiedettä ja hyödyntää terveysrekisteritietoja rajojen yli.

Puheenjohtajuusvuoden teemoista Norja järjesti kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä 29. lokakuuta yhdessä Nordforskin kanssa lounasseminaarin, jossa käsiteltiin terveystietoja ja -tutkimusta. Seminaarin teemana oli pohjoismaiden terveystietotutkimuksen mahdollisuudet ja haasteet, ja tilaisuuden avasi

neuvoston presidentti Michael Tetzschner yhdessä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtajan Bente Stein Mathisenin kanssa. Seminaarin tavoitteena oli tehdä näkyväksi sitä hyötyä, joka voidaan saavuttaa pohjoismaisessa yhteistyössä. Samalla tuotiin esiin esteitä ja pullonkauloja, jotka haittaavat rekisteritietoihin perustuvaa pohjoismaista tutkimusta.

Seminaarissa kuultiin kaksi alustusta. Professori Jeanette Falck Winther Tanskan syöpäyhdistyksestä (*Kræftens bekæmpelse*) esitteli tuloksia maailmanlaajuisesti ainutlaatuisesta tutkimushankeesta, jossa tutkittiin lapsena syövän sairastaneille ihmisille koituneita sosiaalis-taloudellisiia seurauksia. Hankkeessa oli käytetty pohjoismaisia rekistereitä, joissa on 1950-luvulle saakka tietoja lapsista, joilla on ollut syöpäsairaus. Nordforskin terveys- ja hyvinvointiohjelman johtaja Maria Nilsson kertoi puolestaan Pohjoismaiden suurista mahdollisuuksista terveystutkimuksessa. Suurin etu tutkijoille on pääsy ainutlaatuisiin pohjoismaisiin väestörekisteritietoihin, joita löytyy vuosikymmenten takaa. Nämä tietolähteet ovat maailmanlaajuisesti ainutlaatuisia ja varsinainen kultakaivos terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tutkimusta varten. Pohjoismaisten rekisterien täyttä potentiaalia ei kuitenkaan hyödynnetä organisatoristen, teknisten, eettisten ja oikeudellisten pullonkaulojen vuoksi, joiden takia tutkimus vie erittäin paljon aikaa. Pohjoismaiden yhteistyön vahvistamiseksi nämä esteet olisi voitettava, ja tässä työssä Pohjoismaiden neuvoston jäsenet voivat vaikuttaa.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta keskittyi kertomusvuonna hyvinvointiteknologiaan ja e-terveyteen Norjan puheenjohtajakauden prioriteettien mukaisesti. Valiokunnan painopisteenä olivat mahdollisuudet lisätä Pohjoismaiden terveydenhuoltojärjestelmien yhteistyötä muun muassa hyvinvointiteknologian avulla. Valiokunnan kesäkokouksessa Ruotsin Kiirunassa ja Norjan Narvikissa esillä olivat tekniset ratkaisut, terveydenhuollon sähköiset palvelut, telelääketiede sekä yhteistyö naapurimaiden kanssa. Syyskuussa neuvoston Grönlannissa järjestettyjen kokousten yhteydessä valiokunta tutustui Grönlannin terveydenhuoltoon ja etenkin telelääketieteeseen ja hyvinvointiteknologiaan.

9. Meriympäristö

Meriympäristö ja meriturvallisuus olivat yksi kertomusvuoden pääteemoista. Norja vastasi puheenjohtajakauden ohjelmassaan mereen liittyvään kasvavaan huomioon. Meri on valtava resurssi muun muassa energian- ja ruoantuotannossa sekä globaalina kuljetusverkostona. Toisaalta siihen kohdistuvat esimerkiksi vakavat merenkulkuun liittyvät ympäristöuhat, kuten saastuminen, roskaaminen, ilmastonmuutos ja ylikalastus.

Pohjoismaiden neuvoston huhtikuun teemaistunto järjestettiin Islannin Akureyrissä. Istunnon teemana oli meri. Teema viittaa myös kestävän kehityksen tavoitteeseen 14 (Agenda 2030), jonka mukaan meriä ja merten tarjoamia luonnonvaroja tulee hyödyntää kestävää kehitystä edistävällä tavalla. Kestävä Pohjola -valiokunta priorisoi tätä tavoitetta vuosina 2018 ja 2019. Kestävä Pohjola -valiokunta käsitteli Akureyrin teemaistunnossa jäsenehdotusta merenkulun päästöjen vähentämiseksi. Istuntoon osallistui edustajia Islannin kalastusyrityksiä edustavasta yhdistyksestä Forening islandske fiskeribedrifter (SFS). He kertoivat kokemuksia kalastusalusten vähentyneestä fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja ilmastojalanjäljestä. Samalla, kun kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt ovat kasvaneet Islannissa huomattavasti vuodesta 1990, erityisesti prosessiteollisuudessa ja tieliikenteessä, kalastuslaivasto on onnistunut vähentämään päästöjään 43 prosentilla.

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi myös suosituksen mikromuovista hanavedessä. Neuvosto suosittelee ministerineuvostolle, että Pohjoismaissa tutkitaan mikromuovipartikkeleiden esiintymistä juomavedessä ja yhtenäistetään mittaustuloksia Pohjoismaiden välillä vertailun mahdollistamiseksi. Samoin selvitetään, kuinka muovipartikkeleita joutuu juomaveteen, kuinka vaarallisia ne ovat ihmiselle ja minkälaisia niiden terveysvaikutukset ovat.

Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelma ympäristö- ja ilmastosektorilla vuosille 2013 – 2018 määritteli yhdeksi priorisoiduista alueista meren happamoitumisen. Tavoitteen mukaisesti Kestävä Pohjola -valiokunta vieraili kesäkokouksessaan Tromssassa sijaitsevassa Norjan merentutkimuslaitoksessa (Havforskningsinstitutet). Valiokunta kuuli muun muassa ilmaston vaikutusta meriin käsittelevästä tutkimuksesta. Maria Fossheim merentutkimuslaitoksesta esitteli tuloksia käynnissä olevasta tutkimuksesta, jossa selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohjoisiin merialueisiin ja ekosysteemiin. Fossheim kertoi, että Barentsinmeri lämpenee kaikkein nopeimmin ilmastonmuutoksen vuoksi, mikä käy ilmi sekä mittauksista että malliennusteista. Nykyiset mittaukset osoittavat neljä kertaa nopeampaa lämpenemistä kuin mallit. Merialueita valvotaan järjestelmällisesti, ja muutos on kaikkien parametrien mukaan selkeä. Kalastuselinkeinon onneksi käynnissä olevat muutokset ovat suotuisia turskalle. Barentsin turskakanta laajentaa elinpiiriään ja siirtyy pohjoisemmaksi. Tämä vaikuttaa muihin arktisiin lajeihin, jotka turska syrjäyttää ja jotka eivät voi siirtyä muille merialueille. Myös tietyt suuret merinisäkkäät kokevat kielteisiä vaikutuksia. Luonnon monimuotoisuus on näin ollen suurten muutosten edessä.

Myös merten kemiassa tapahtuu muutoksia. Meri on emäksinen. Mittauksissa on kuitenkin havaittu merkittävä pH-arvon aleneminen, joka on noin -30 prosenttia siitä, mitä pidetään luonnollisena tilana. Hiilidioksidi reagoi veden kanssa ja muodostaa kalsiumia liuottavaa happoa. Kalsium on kulmakivi monelle meren ravintoketjun tärkeälle lajille. Tämä vaikuttaa myös koralleihin ja koralliriuttoihin, joita tarvitaan useiden kalakantojen uusiutumiseen. Maailmanlaajuisesti tämä prosessi vaikuttaa eniten Pohjoiseen jäämereen, koska kylmään veteen liukenee enemmän hiilidioksidia.

Syksyn valiokuntakokousten yhteydessä Nuukissa Grönlannissa järjestettiin miniseminaari ilmastonmuutoksesta ja meren ekosysteemeistä Grönlannissa. On harvoja asuttuja alueita, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa yhtä paljon kuin arktiseen alueeseen, johon Grönlanti ja sen merialueet kuuluvat. Thomas Juul Pedersen Grönlannin luonnonvarainstituutista piti esityksen ilmastonmuutoksen suorista vaikutuksista. Grönlannin pinta-alasta 80% on jäätä. Jäämassan ja muutoksen mittasuhteita on vaikea hahmottaa: vuosittain jopa 286 miljardia tonnia jäätä sulaa Grönlannissa. Ilmastonmuutos vaikuttaa koko ekosysteemiin ja tätä kautta eri lajien menestymiseen ja säilymiseen. Kiteytettynä voi sanoa, että kaikki vaikuttaa kaikkeen. Esimerkiksi jääkarhu kyllä selviää korkeammissa tai matalammissa lämpötiloissa, jos se löytää riittävästi ravintoa. Tässä kuitenkin on jääkarhun kohdalla uhkakuvan ydin. Kun ilmastonmuutos vaikuttaa jäätilanteeseen arktisilla merialueilla, se vaikuttaa suoraan myös hyljepopulaatioiden levinneisyyteen sekä samalla jääkarhujen mahdollisuuksiin saalistaa hylkeitä ravinnokseen.

Meren luonnonvarat ovat Grönlannin suurin resurssi. Vuositasolla ne ovat noin 500 miljoonaa euroa. Grönlannissa vuonot ovat mielenkiintoinen ja dynaaminen tutkimuskohde, sillä jäätätiköiden makea sulamisvesi kohtaa siellä meren suolaisen veden. Kylmä sulamisvesi vaikuttaa eri tavoin riippuen siitä, miten, missä kohdassa ja miten syvällä sulamisvesi sekoittuu ravinteikkaaseen meriveteen. Grönlanti on mielenkiintoinen alue tutkittaessa myös ilmastonmuutoksen vaikutuksia kalakantoihin. Grönlannissa ollaan turskan levinneisyysalueen pohjoisrajoilla. 50- ja 60-luvuilla kalastettiin paljon turskaa Länsi-Grönlannissa. Sitten lämpötila laski ja alueen turskakannat romahtivat. Vuonoissa on oma erillinen turskakantansa, joka pärjää suhteellisen hyvin. Katkarapu on puolestaan tärkein taloudellisesti. Makrillin levinneisyysalueen pohjoisraja on Grönlannin itärannikolta Huippuvuorille.

Miniseminaarin toisessa osiossa Grönlannin arktista aluetta ja ilmastonmuutoksen vaikutusta siihen tarkasteltiin tanskalaisen Arktisk Kommandon toiminnan näkökulmasta. Arktisen Kommandon toimenkuvaan kuuluu muun muassa pelastustoimi pohjoisilla alueilla. Tehtävä on vaativa alueen laajuuden ja hankalien sääolojen vuoksi. Alueella on turismia ja kaivostoimintaa, ja strateginen valmius pitää olla esimerkiksi tulvien varalta. Arktinen valmiuspalvelu ottaa yhteyttä alueella liikkuviin aluksiin ja seuraa tilannetta. Arktinen Kommando myös tukee siviiliyhteisöjä jäänmurtamisessa. Ilmastonmuutoksen

vaikutukset ovat nähtävissä myös Arktiselle Kommandolle, erityisesti partioitaessa Grönlannin pohjoisilla alueilla.

Miniseminaarin lopuksi oli lyhyt osio kysymyksille ja vastauksille. Keskustelussa nostettiin esille, että usein kuulee mainittavan, että ilmastonmuutoksesta on sekä haittaa että hyötyä. Molemmat puhujat totesivat, että ilmastossa on ollut viime vuosina paljon ääri-ilmiöitä ja niitä tulee olemaan paljon myös tulevina vuosikymmeninä. Tutkijat seuraavat tilanteen kehitystä, ja ilmaston tutkiminen vaatiikin pitkän aikavälin tutkimusta. Edustaja Hanna Halmeenpää totesi, että on itsestään selvää, että on pyrittävä rajoittamaan ilmastonmuutosta silloinkin, kun muutoksesta voisi olla joitakin positiivisia vaikutuksia esimerkiksi liikkumiselle Pohjoisilla merialueilla. Ilmastonmuutoksen negatiiviset vaikutukset tulevat joka tapauksessa olemaan positiivisia vaikutuksia huomattavasti suuremmat.

Meri ja rannikko ovat myös yksi neljästä Pohjoismaiden ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvoston yhteistyöohjelman pääkohdista vuosille 2019 – 2024.

10. Energia- ja liikenne

Energiayhteistyö – Jorma Ollilan raportin seuranta

Jorma Ollila luovutti kesäkuussa 2017 raporttinsa pohjoismaisesta energiayhteistyöstä Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Raportissa kerrotaan, miten energia-alan pohjoismaista yhteistyötä voidaan kehittää 5–10 vuoden aikavälillä ja miten siirtyminen vihreään talouteen toteutetaan mahdollisimman tehokkaasti.

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen oli kertomusvuoden helmikuussa Suomen valtuuskunnan kokouksessa kuultavana pohjoismaisesta energiayhteistyöstä ja erityisesti Ollilan raportissa mainituista sähkömarkkinafoorumin suunnitelmista. Ministeri Tiilikainen kertoi, että pohjoismaisen energiapoliittisen yhteistyön toimintaohjelma 2018–2021 on visioltaan yhteneväinen Ollilan raportin kanssa. Tämän lisäksi toukokuun 2018 lopulla Kööpenhaminassa järjestettiin puhdasta energiaa käsittelevä ministerikokous (Clean Energy Ministerial CEM), johon Pohjoismaiden lisäksi osallistuivat lähes kaikki G20-maat. Edellä mainitun lisäksi Suomella on pohjoismaisessa energiapoliittisessa yhteistyössä vireillä hanke, joka toteutuessaan tekisi Ahvenanmaasta sataprosenttisesti uusiutuvalla energialla toimivan alueen.

Viisaalla ilmastopolitiikalla kohti vihreämpää liikennesektoria

Eurooppa tarvitsee pohjoismaista johtajuutta taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Liikennepolitiikan pohjoismainen koordinointi on tärkeää, koska päätökset tapahtuvat laajalla sektorilla ja monen laitoksen yhteistyönä. Kertomusvuoden tammikuussa järjestettiin Tukholmassa Kestävä Pohjola -valiokunnan toimeksiannosta ilmastosta, energiasta ja liikenteestä pyöreän pöydän keskustelut, joiden keskiössä olivat parhaat käytännöt liikennesektorin päästöjen vähentämiseksi.

Halldór Thorgeirson Islannin ilmastonmuutoksesta vastaavasta neuvostosta alusti Pariisin ilmastonsopimuksesta ja kertoi, että ilmastoon liittyvien luonnonmullistusten välttäminen edellyttää tapojemme muuttamista. Hiilivetyenergiasta tulisi esimerkiksi siirtyä uusiutuviin lähteisiin, sijoitukset liikenneinfraan tulisi kohdentaa ilmastoystävällisesti, ja valtioiden pitäisi panostaa matalahiiliseen teknologiaan – Pariisin ilmastonsopimuksen eettisiä näkökohtia unohtamatta. Pohjoismaat pystyvät näyttämään, että ilmaston kannalta vastuullinen käyttäytyminen voi tukea kilpailukykyä. Kööpenhaminan yliopiston professori Katrine Rikhardson kertoi, että alalla tapahtuu niin paljon, ettei maailman muuttumista pystytä enää ennakoimaan. Liikenne on kuitenkin sekä globaalisti että Pohjoismaissa yksi suurimmista päästöjen aiheuttajista. Poliittisilla visioilla on yhä suuri merkitys päästöjen vähentämisessä, mistä esimerkkinä voidaan mainita Tanskan pyrkimys matalapäästöiseksi ja resurssitehokkaaksi yhteiskunnaksi vuoteen 2050 mennessä. Suomen eduskunnan ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Satu Hassi kertoi biopolttoaineiden käsittelystä kansallisessa ja EU-lainsäädännössä.

Biopolttoaineisiin panostaminen haastaa puumateriaalin käyttämisen muihin tarkoituksiin. Myös pyöräilyn kaltaisiin vaihtoehtoisiin liikennemuotoihin tulisi panostaa entistä enemmän.

Kasvu- ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kesäkokous Suomessa

Suomen valtuuskunta isännöi Kasvu- ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kesäkokouksen Torniossa ja Rovaniemellä 25.–28. kesäkuuta. Kokouksessa pohdittiin, kuinka Pohjoismaat voisivat entisestään tiivistää energiayhteistyötä, parantaa energian toimitusvarmuutta sekä nostaa kriisivalmiutta. Edustajat perehtyivät muun muassa Lapin elinkeinoelämään ja matkailun edistämiseen sekä älyteiden kaltaisiin merkittäviin tulevaisuuden infrastruktuuri- ja digitalisaatiohankkeisiin. Kokoukseen osallistuvat Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Juho Eerola sekä edustajat Katri Kulmuni ja Ville Skinnari.

11. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti

Pohjoismaisesta budjetista rahoitetaan yhteistyö, jota tehdään Pohjoismaiden neuvostossa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja budjettivaroin rahoitettavissa pohjoismaisissa laitoksissa. Pohjoismaiden neuvoston vuosittainen budjetti on noin 36 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 4,8 miljoonaa euroa) ja ministerineuvoston budjetti runsaat 950 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 127 miljoonaa euroa). Pohjoismainen yhteistyö maksaa siis vain viitisen euroa pohjoismaalaista kohden vuodessa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto päättää pohjoismaisen yhteistyön kokonaisbudjetista, ja Pohjoismaiden neuvosto hyväksyy sen. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri laatii budjettiohjeiden mukaisesti budjettiehdotuksen, josta käydään vuoropuhelua ja jota käsitellään Pohjoismaiden neuvoston valiokunnissa ja puolueryhmissä. Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto neuvottelevat budjetista täysistuntoon mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvoston budjettiehdotusta koskevaa mietintöä käsitellään täysistunnossa ennen sen lopullista hyväksymistä. Pohjoismaiden neuvostolla on mahdollisuus ehdottaa muutoksia budjetin priorisointeihin sekä vaatia tiettyjen budjettikohtien täsmennystä, jotta se voisi varmistaa varojen oikean kohdentamisen. Itse budjettikehykseen neuvosto ei kuitenkaan voi vaikuttaa.

Helsingin sopimuksessa mainitut jäsenmaiden hallitukset ja parlamentit maksavat vuosittain jäsenmaksua Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden neuvostolle. Hallitukset maksavat jäsenmaksua ministerineuvostolle, ja Pohjoismaiden kansalliset parlamentit maksavat jäsenmaksua Pohjoismaiden neuvostolle. Maksut määräytyvät erityisen jakoperusteen mukaan. Jakoperuste perustuu kunkin maan osuuteen Pohjoismaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta tuotantokustannushinnoin kahden viimeisimmän tiedossa olevan vuoden ajalta.

Maiden maksuosuudet prosentteina vuosina 2015-2018:

	2015	2016	2017	2018
Tanska	20,0	19,4	20,2	21,1
Suomi	15,5	15,7	15,8	16,1
Islanti	*0,7*	*0,8*	0,9	1,0
Norja	31,5	32,3	31,7	30,2
Ruotsi	32,3	31,8	31,4	31,6
Yht.	100,0	100,0	100,0	100,0

Budjettityö ja ministerineuvoston budjetti

Pohjoismaiden ministerineuvoston eli hallitusten välisen virallisen pohjoismaisen yhteistyön kokonaismenokehys oli kertomusvuonna 950 862 000 Tanskan kruunua (noin 127 miljoonaa euroa). Budjetin kokonaiskehys säilyi muuttumattomana vuoteen 2017 verrattuna. Sektorien välillä on kuitenkin tapahtunut uudelleenkohdennuksia pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi sosiaali- ja terveyskysymyksissä sekä vihreään talouteen siirtymisessä. Näiden sektorien budjettiosuuksia on kasvatettu, kun taas perinteisesti suurimpien sektoreiden budjettiosuus on pienentynyt – koulutus- ja tutkimussektorilla 2 prosenttia ja kulttuurisektorilla 1 prosentin. Myös finanssi- ja oikeusyhteistyön sektoreilla on tehty budjettileikkauksia. Lisäksi yhteistyöministerit tekivät omaan budjettiinsa tiettyjä uudelleenkohdennuksia vuodelle 2018. Vuonna 2017 voimakkaasti korotettua priorisointibudjettia leikattiin jonkin verran ja varoja siirrettiin kansainvälisen yhteistyön ja Venäjä-ohjelman budjetteihin.

Neuvotteluja tulevan vuoden budjetista käydään ministerineuvoston ja neuvoston välillä koko kalenterivuoden ajan. Neuvostossa budjettityö on puheenjohtajiston vastuulla, mutta puolueryhmät nimeävät budjettityöstä vastaavan henkilön osallistumaan budjettineuvotteluihin. Neuvoston presidentti Michael Tetzschner johti kertomusvuonna neuvoston budjettityötä ja vastasi vuoden 2019 neuvotteluista ministerineuvoston kanssa. Ministerineuvoston vuoden 2019 budjetissa huomioitiin Pohjoismaiden neuvoston budjettipriorisoinnit eli biopolttoaineet, e-tunnistautuminen, mikromuovit merissä sekä digitalisaatio sairaanhoidossa. Budjettineuvotteluissa päädyttiin molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.

Lopullisesti ministerineuvoston vuoden 2019 budjetti hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston puolesta neuvoston täysistunnossa Oslossa. Täysistunnossa ministerineuvoston tulevan vuoden budjetista teki selkoa Islannin yhteistyöministeri Sigurður Ingi Jóhannsson. Hän kertoi, että budjettiprosessia on pyritty kehittämään ja budjettia muokkaamaan läpinäkyvämmäksi ja dynaamisemmaksi. Vuoden 2019 budjetin kehys pysyy entisellään, mutta budjetin sisällä on tehty 30 miljoonan Tanskan kruunun uudelleenjako sektorien välillä. Ministeri Jóhannsson totesi myös, että budjetti on laadittu vuoropuhelussa Pohjoismaiden neuvoston kanssa ja että neuvoston priorisoinnit on huomioitu budjetissa. Neuvoston presidentti Michael Tetzschner esitti täysistuntokeskustelussa tyytyväisyyden ministerineuvoston kanssa käytyihin budjettineuvotteluihin.

Pohjoismaiden neuvoston budjetti

Pohjoismaiden neuvoston oma budjetti on huomattavasti pienempi kuin Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti. Se on hallinnollinen budjetti, josta maksettavia kuluja ovat muun muassa puolueryhmätuki, kokous- ja matkakustannukset, valiokuntien työ, tulkkaus ja kääntäminen, julkaisut sekä neuvoston sihteeristön hallintokustannukset henkilöstökuluineen. Budjetin vahvistaa vuosittain neuvoston puheenjohtajisto. Neuvoston kertomusvuoden budjetti oli noin 36 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 4,8 miljoonaa euroa).

Pohjoismaiden neuvoston budjetissa ei ole vuosittaista indeksikorotusta kuten Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetissa. Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön johtaja Britt Bohlin lähetti Pohjoismaiden parlamenttien puhemiehille syyskuussa kirjeen, jossa hän pyytää parlamentteja hyväksymään Pohjoismaiden neuvostolle vuosittain maksettavaan jäsenmaksuun pysyvän indeksikorotuksen vuodesta 2020 lähtien.

12. Tulevan vuoden teemat pohjoismaisessa yhteistyössä

Vuonna 2019 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimii Ruotsi. Täysistunto valitsi vuoden 2019 neuvoston presidentiksi konservatiiviryhmän Jessica Polfjärdin ja varapresidentiksi sosiaalidemokraattisen ryhmän Gunilla Carlssonin. Samalla päätettiin Pohjoismaiden neuvoston 71.

täysistunnon järjestämisestä Tukholmassa 2019 viikolla 44. Ruotsin puheenjohtajuusohjelman otsikko on ”Pohjoismaiden arki – demokratiaa ja kansalaisten tukea”. Vuosina 2018 – 2022 Ruotsin valtiopäivät muistaa ja juhlii ruotsalaisen demokratian läpimurron satavuotiskautta. Ruotsin puheenjohtajakaudella korostetaan demokratian merkitystä Pohjoismaiden hyvinvoinnille. Vuonna 2019 viettävät satavuotisjuhlaansa myös Norden-yhdistykset, ja puheenjohtajuusohjelma tuo esiin Pohjoismaiden ainutlaatuisen yhteistyön ja sen perustana toimivan laajan tuen kansalaisten keskuudessa.

Ruotsin puheenjohtajakauden ohjelma rakentuu neljän teeman varaan, jotka ovat 1) tasa-arvo, 2) digitalisaatio ja digitaalinen osaaminen, 3) rajaesteet ja 4) ilmasto. Kaikkia teemoja tarkastellaan erityisesti demokratian näkökulmasta. Ruotsin Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta järjestää puheenjohtajuusvuoden aikana kaksi seminaaria, joiden aiheina ovat ilmasto- ja tasa-arvokysymykset. Ruotsin puheenjohtajuuskauden teemat näkyvät myös tulevassa kevään 2019 teemaistunnossa, jonka aiheena on ”Tasa-arvo – demokratian edellytys”.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2019 puheenjohtajamaa on Islanti. Islannin puheenjohtajavuoden painopistealueita ovat nuoret, kestävä matkailu ja meri. Painopistealueissa on otettu huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Lisäksi halutaan, että pohjoismaisia ratkaisuja koskevat ideat tulevat nuorilta itseltään, koska tulevaisuus on heidän. Islannin puheenjohtajuusohjelman otsikko on ”Hyviä oikoteitä”. Otsikkoon on haettu inspiraatiota *Hávamálista*, joka on viikinkien lähes 1000 vuotta vanhaa Edda-runoutta. Runon säkeet opettavat, että hyvän ystävän luo kulkee aina oikotie. Otsikko viittaa Pohjoismaiden väliseen ystävyyteen, jonka ilmentymiä ovat liikkuvuus ja vahva keskinäinen yhteistyö.

Vuonna 2019 järjestettävät eduskuntavaalit vaikuttavat Suomen valtuuskunnan kokoonpanoon ja toimintaan. Valtuuskunta vaihtuu eduskuntavaalien jälkeen, ja uudelle valtuuskunnalle järjestetään perehdyttävää koulutusta pohjoismaisesta yhteistyöstä ja Pohjoismaiden neuvoston asioista. Suomen valtuuskunta ja eduskunta isännöivät neuvoston kokoukset syyskuussa 2019.

LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2018

Jäsenet

Valitut jäsenet
Arhinmäki, Paavo, vas
Eerola, Juho, ps, puheenjohtaja
Elo, Simon, sin (8.2. asti)
Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja
Henriksson, Anna-Maja, r
Huhtasaari, Laura, ps (8.2. asti)
Karimäki, Johanna, vihr
Katainen, Elsi, kesk (8.2. asti)
Kivelä, Kimmo, sin (9.2. alkaen)
Koski, Susanna, kok
Kulmala, Kari, sin (9.2. alkaen)
Kulmuni, Katri, kesk
Kurvinen, Antti, kesk (19.6. alkaen)
Kärnä, Mikko, kesk (11.6. asti)
Lundberg, Britt, ÅC
Pirttilahti, Arto, kesk
Raatikainen, Mika, ps
Rehula, Juha, kesk (13.3. asti)
Rydman, Wille, kok
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Tuomioja, Erkki, sd
Vanhanen, Matti, kesk (14.3. alkaen)
Vartiainen, Juhana, kok
Östman, Peter, kd (9.2. alkaen)

Varajäsenet
Biaudet, Eva, r
Halmeenpää, Hanna, vihr
Honkonen, Petri, kesk (10.2. alkaen)
Huhtasaari, Laura, ps (9.2. alkaen)
Jalonen, Ari, sin
Jonsson, Axel, ÅF
Kymäläinen, Suna, sd
Laitinen-Pesola, Jaana, kok
Lehti, Eero, kok
Louhelainen, Anne, sin (8.2. asti)
Maijala, Eeva-Maria, kesk
Mikkonen, Krista, vihr
Modig, Silvia, vas
Parviainen, Ulla, kesk
Ruoho, Veera, kok
Räsänen, Joona, sd
Talja, Martti, kesk
Tavio, Ville, ps

Wallin, Harry, sd
Wallinheimo, Sinuhe, kok
Wikström, Tony, ÅSD

Valtuuskunnan työvaliokunta
Eerola, Juho, ps, puheenjohtaja
Arhinmäki, Paavo, vas
Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja
Henriksson, Anna-Maja, r
Karimäki, Johanna, vihr
Kivelä, Kimmo, sin (9.2. alkaen)
Pirttilahti, Arto, kesk
Rydman, Wille, kok
Staffas, Mikael, Lib
Östman, Peter, kd (9.2. alkaen)

Jäsenyydet puheenjohtajistossa, valiokunnissa, komiteoissa ja työryhmissä

Puheenjohtajisto
Lundberg, Britt, ÅC
Rydman, Wille, kok
Tuomioja, Erkki, sd

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa-valiokunta
Arhinmäki, Paavo, vas
Feldt-Ranta, Maarit, sd
Huhtasaari, Laura, ps (8.2. asti)
Karimäki, Johanna, vihr, puheenjohtaja
Katainen, Elsi, kesk (8.2. asti)
Östman, Peter, kd (9.2. alkaen)

Kestävä Pohjola-valiokunta
Elo, Simon, sin (8.2. asti)
Koski, Susanna, kok
Kulmala, Kari, sin (9.2. alkaen)
Kärnä, Mikko, kesk (11.6. asti)
Vanhanen, Matti, kesk (13.9. alkaen)

Kasvu ja kehitys Pohjolassa-valiokunta
Eerola, Juho, ps
Kulmuni, Katri, kesk
Pirttilahti, Arto, kesk
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Vartiainen, Juhana, kok

Hyvinvointi Pohjolassa-valiokunta
Henriksson, Anna-Maja, r
Kivelä, Kimmo, sin (9.2. alkaen)
Kurvinen, Antti, kesk (19.6. alkaen)
Raatikainen, Mika, ps

Rehula, Juha, kesk (13.3. asti)
Vanhanen, Matti, kesk (14.3. – 12.9.)

Tarkastuskomitea
Arhinmäki, Paavo, vas (24.1. alkaen)
varajäsen Katainen, Elsi, kok (8.2. asti)
varajäsen Östman, Peter, kd (28.3. alkaen)

Vaalikomitea
Eerola, Juho, ps

Rajaestetyöryhmä
Kulmuni, Katri, kesk, puheenjohtaja

Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä
Rydman, Wille, kok, puheenjohtaja

Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallitus
Arhinmäki, Paavo, vas
varajäsen Karimäki, Johanna, vihr (23.10. asti)
varajäsen Östman, Peter, kd (24.10. alkaen)

Pohjoismaiden Investointipankin tarkastuskomitea
Pirttilahti, Arto, kesk

LIITE 2 Pohjoismaiden neuvoston esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2018

Suositus 1/2018: Ympäristöperusteisen satamamaksun yhteispohjoismainen standardi (A 1749/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää pohjoismaista yhteistyötä, jonka voimin kehitetään ympäristöperusteisen satamamaksun yhteispohjoismainen standardi.

että selvitetään, millaisia kokemuksia on saatu merenkulun vihreän muutoksen edistämisen ohjauskeinoista.

Suositus 2/2018: Aluksella syntyvän jätteen vastaanottolaitteista satamissa annetun direktiivin tarkistaminen (A 1749/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallituksille,

että ne pyrkivät varmistamaan ympäristöulottuvuuden ja vahvistamaan sitä, nyt kun ollaan tarkistamassa direktiiviä aluksella syntyvän jätteen vastaanottolaitteista satamissa.

Suositus 3/2018: Merenkulun päästöjen vähentäminen Pohjolassa (A 1749/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne tekevät yhteistyötä ja koordinoivat neuvottelunsa Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa säännöistä, jotka koskevat kansainvälisen merenkulun kasvihuonekaasuja, jotta merenkulun päästöt vähenisivät.

että ne tekevät tähän liittyviä yhteisiä aloitteita ja suorittavat seurantaa jo tehtyjen toimenpiteiden osalta IMO:ssa, EU:ssa ja muissa asiaa käsittelevissä yhteistyöelimissä, joiden tavoitteena on vähentää merenkulun päästöjä Pohjoismaiden ja Arktiksen alueella.

Suositus 4/2018: Vammaisalan pohjoismaisen yhteistyön toimintasuunnitelma vuosille 2018 – 2022 (B 323/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen vammaisalan pohjoismaisen yhteistyön toimintasuunnitelmaksi 2018–2022 ottaen huomioon Pohjoismaiden neuvoston näkemykset.

Suositus 5/2018: Ammatillinen järjestäytyminen (A 1727/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että käynnistetään yhteinen keskustelu siitä, miten Pohjoismaissa voidaan luoda mahdolli-suudet paremmin järjestäytyneelle työelämälle, ja siihen liittyen, miten Pohjoismaat voivat edelleen kehittää tasapainoista kolmikantayhteistyön mallia.

Suositus 6/2018: Pohjoismainen liikennepolitiikka (A 1755/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne keskustelevat ennakkoluulottomasti mahdollisista vaihtoehtoisista rahoitusmenetelmistä, joiden avulla voitaisiin saada aikaan kansantaloudellisesti hyödyllisiä, valtakunnanrajat ylittäviä investointeja.

että ne perustavat (mahdollisesti Pohjoismaiden Investointipankin hallinnoiman) pohjoismaisen rahaston rahoittaakseen selvityksiä, analyyseja ja suunnitelmia, jotka koskevat Pohjoismaiden väliset tai Pohjoismaiden ja niiden lähialueiden väliset rajat ylittävää liikenneinfrastruktuuria.

että ne perustavat uudelleen liikenneministerineuvoston, joka keskittyy kasvun vauhdittamiseen ja vihreään talouteen siirtymisen edistämiseen ja jonka tavoitteena on esimerkiksi helpottaa henkilö-ja tavarakuljetuksia pohjoismaisella tasolla, edesauttaa kuljetusten siirtämistä maanteiltä raide-ja meriliikenteeseen sekä kehittää liikennemuotojen ja teknisten ratkaisujen digitalisointia ja yhteensovittamista kansallisesti ja maiden välillä. Kyseessä voisi olla määräaikainen ad hoc - ministerineuvosto, ja virallisen yhteistyön hyötyä ja mahdollista jatkoa voitaisiin arvioida toimikauden päätyttyä.

että ne sisällyttävät kaksoisraiteen rakentamisen Oslon ja Göteborgin välille kansallisiin liikennepoliittisiin suunnitelmiinsa (Norja ja Ruotsi).

että ne analysoivat ja suunnittelevat yhdessä satamien ja rautatieyhteyksien kehittämistä ensisijaisesti pohjoisten alueiden tavaraliikenteen tarpeisiin (Norja, Ruotsi ja Suomi).

että ne antavat liikenneviranomaisilleen tehtäväksi sopia tietojenkäsittely-ja analysointi-menetelmistä, jotka tarjoavat maiden viranomaisille (samanlaisen/ vertailukelpoisen) valmistelupohjan hallitusten poliittisia priorisointipäätöksiä varten.

että ne tekevät investointipäätöksensä kansantaloudellisen hyödyn pohjalta riippumatta siitä, ulottuvatko investoinnit yli oman valtakunnan rajojen.

että ne antavat liikenneviranomaisilleen tehtäväksi tarkastella etenkin rajat ylittäviä liikenneinfrastruktuurimahdollisuuksia ja sisällyttää ne mahdollisiin kansallisiin liikenne-suunnitelmiin, mikäli ne osoittautuvat kansantaloudellisesti kannattaviksi (arvion tulee perustua yksimieliseen näkemykseen siitä, miten kansantaloudellinen hyöty lasketaan). Lisäksi hallitusten on aina vaadittava, että mahdollisiin kansallisiin liikennesuunnitelmiin sisällytetään kappale, jossa rajat ylittävää liikenneinfrastruktuuria käsitellään rakentavasti.

että ne synkronoivat kansalliset liikennesuunnitelmansa tai muut vastaavat suunnittelu-välineensä mahdollisimman pikaisesti kausittain, niin että maiden mahdollinen suunnittelu-yhteistyö ja keskustelu helpottuvat.

että ne koordinoivat etenkin pohjoisiin alueisiin liittyviä kantojaan EU:n ryhtyessä tarkistamaan TEN-T-karttaan sisältyviä priorisoituja osuuksia ja liikennekäytäviä.

että ne laativat Pohjoismaihin ja niiden yhteisiin etuihin keskittyvän ”valkoisen kirjan” tai strategian, jossa linjataan Pohjoismaiden liikennepoliittisia tavoitteita. Näkökulman ei tarvitse olla erityisesti rajat ylittävä, vaan yhteispohjoismainen.

että ne laativat yhteisen laskelman hyödyistä, joita vahva panostus Pohjoismaiden pääkaupunkien väliseen infrastruktuuriin, etenkin rautatieyhteyksiin, tuottaisi.

että ne tarkastelevat yksissä tuumin, mitä yhteiskunnallista hyötyä on itä-länsisuuntaisten lento-, tie-ja rautatieyhteyksien vahvistamisesta.

että ne laativat yhdessä perusedellytyksiä tai taloudellisia kannustinjärjestelmiä/tukia, jotka mahdollistavat kilpailukykyisen lauttaliikenteen Pohjoismaiden välisillä alueilla, joilla suuremmat tavaravirrat ovat mahdollisia ja joilla tie- tai rautatieyhteydet eivät ole vaihtoehtoja.

että ne selvittävät yhdessä, miten pullonkauloista voidaan päästä eroon samalla kun kehitetään maaseudun elinkeinoelämää ja työmarkkinoita rakentamalla rinnakkaisia tai vaihtoehtoisia liikenneväyliä.

Suositus 7/2018: Pohjoismaiden vaikutusmahdollisuudet ja yhteistyö G20:ssa (A 1726/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se koordinoi ja selvittää toimia, joiden avulla Pohjoismaiden vaikutusmahdollisuuksia G20:ssä ja yhteistyötä G20-maiden kanssa voidaan edistää.

Suositus 8/2018: Kokonaismaanpuolustus sekä uusi valmius- ja huoltovarmuussuunnittelu (A 1746/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää, mitkä pohjoismaiset resurssit sopivat yhteiskäyttöön ja mitä osa-alueita tulee priorisoida.

että se tutkii, miten Pohjoismaiden puolustusvoimien ja poliisiviranomaisten välistä yhteistyötä voidaan kehittää.

että se selvittää, miten Pohjoismaiden kansalaisten kriisitietoutta voidaan parantaa pohjoismaisen yhteistyön avulla.

että se tekee vaikutusarvioinnin vakavan kriisin seurauksista Pohjoismaiden elintarvikehuollolle.

että se tutkii mahdollisuuksia tehdä sopimuksia sellaisten toimijoiden kanssa, jotka ovat tärkeitä Pohjoismaiden virtojen turvallisuudelle.

Suositus 9/2018: Globaali ydinaseriisunta (A 1750/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne jatkossakin koordinoivat pyrkimyksiään globaalin ydinaseriisunnan puolesta.

Suositus 10/2018: Hlbtiq-ihmisiä koskevan lainsäädännön yhdenmukaistaminen Pohjoismaissa (A 1748/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne yhdenmukaistavat hlbtiq-ihmisten oikeuksia koskevaa lainsäädäntöään.

että samaa sukupuolta olevien suhteet ja perheen perustaminen tunnustetaan kaikissa Pohjoismaissa.

että sukupuolenkorjauksen tulee aina perustua itseidentifikaatioon.

Suositus 11/2018: Vaarassa olevien opiskelijoiden tukeminen (A 1712/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää, voitaisiinko Students at Risk –ohjelma ottaa käyttöön kaikissa Pohjoismaissa.

Suositus 12/2018: Stories from Ice-hankkeen tukeminen (A 1739/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tukee hanketta Stories from the Ice kolmen vuoden ajan, 2019 – 2021.

Suositus 13/2018: Työuupumuksen ehkäiseminen (A 1747/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että asetetaan selvitysmies tai työryhmä kartoittamaan uusimman tutkimuksen avulla syitä, toimintamahdollisuuksia ja viranomaistoimia työuupumuksen ehkäisemiseksi ja psykososiaalisen työympäristön parantamiseksi Pohjoismaissa.

Suositus 14/2018: Mikromuovi hanavedessä (A 1753/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kootaan ja julkaistaan tietoa sekä tehdään selvitys siitä, missä määrin mikromuovia esiintyy hanavedessä Pohjoismaissa.

että mittausmenetelmät koordinoidaan niin, että hanaveden mikromuovimittausten tulosten laatu voidaan varmistaa ja että niitä voidaan vertailla Pohjoismaiden välillä.

että tehdään lisäselvitys, joka vastaa seuraaviin kysymyksiin: miten muovipartikkelit päätyvät hanaveteen, muodostavatko ne terveyshaitan ja millaisia vaikutuksia ihmisten terveyteen niillä siinä tapauksessa on.

Suositus 15/2018: Kulttuuripoliittinen selonteko (A 1757/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se antaa kulttuuripoliittisen selonteon esimerkiksi Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnossa 2019.

Suositus 16/2018: Sopupelaamisen vastaisten sanktioiden vastavuoroinen tunnustaminen (A 1723/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se päättää, että Pohjoismaiden ministerineuvosto asettuu periaatteellisesti tukemaan Pohjoismaiden kansallisten olympiakomiteoiden ja kansallisten urheiluliittojen tavoitetta siitä, että Pohjolasta tulee ensimmäinen alue maailmassa, joka luo koko Pohjolan kattavan järjestelmän sopupelaamisen vastaisten sanktioiden vastavuoroiseksi tunnustamiseksi.

Suositus 17/2018: Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2019 budjetti (B 325/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismainen energiantutkimus (NEF) laatii vuonna 2019 analyysin biomassan kestävän käytön mahdollisuuksista Pohjoismaissa, erityisesti liikenteen ja lämmityksen osalta. Analyysissa tulee olla mahdollisimman laaja eurooppalainen ja maailmanlaajuinen näkökulma, ja sen lähtökohtana tulee olla NEFin nykyinen työ tällä osa-alueella. Tarkoitukseen varataan 300 000 Tanskan kruunua Pohjoismaisesta energiantutkimuksesta sekä 100 000 Tanskan kruunua metsätalouden hankevaroista.

että väliaikaisen digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) vuoden 2019 budjetista varataan vähintään 800 000 Tanskan kruunua maiden kansallisten sähköisten tunnisteiden (e-ID) vastavuoroista hyväksymistä varten tehtävään työhön, jonka tavoitteena on, että Pohjola toimii sähköisten tunnisteiden osalta yhtenäisenä alueena.

että varataan 200 000 Tanskan kruunua ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvoston varoista työhön, jonka tavoitteena on vähentää mikromuovipäästöjen joutumista meriympäristöön kiinnittäen erityisesti huomiota autonrenkaisiin suurimpana päästölähteenä. Työ aloitetaan kartoittamalla kansalliset toimet.

että vuoden 2019 priorisointibudjetista varataan 4 000 000 Tanskan kruunua Ruotsin priorisointihankkeeseen, joka koskee maan rajat ylittävää etähoitoa ja sähköisiä reseptejä ja johon sisältyy lähihoidon digitalisointi.

Suositus 18/2018: Uusi ympäristö-ja ilmastoalan yhteistyöohjelma (B 322/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen uudeksi ympäristö- ja ilmastoalan yhteistyöohjelmaksi 2019–2024 Pohjoismaiden neuvoston näkemykset huomioon ottaen.

Suositus 19/2018: Pohjoismaisen yhteistyön lisääminen Pohjois-Amerikassa (A 1718/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että toteutetaan analyysi siitä, miten Pohjoismaiden hallitukset ja Pohjoismaiden ministerineuvosto voivat nykyistä laajemmin hyödyntää sitä huomattavaa mahdollisuutta, että moni pohjoisamerikkalainen tuntee yhteenkuuluvuutta Pohjolaan. Analyysissa voidaan keskittyä muun muassa elinkeinoelämään, matkailuun ja kulttuuriin sekä koulutus- ja tutkimusyhteistyöhön.

että edellä mainitussa analyysissa tematisoidaan Pohjoismaiden brändäys ja maiden yhteinen profilointityö sekä arvioidaan mahdollisuuksia lisätä ja kohdentaa Pohjoismaiden suurlähetystöjen/ulkomaanedustustojen yhteistyötä sekä Yhdysvalloissa että Kanadassa. Lisäksi tulisi arvioida Pohjois-Amerikan ja Pohjoismaiden välistä yhteistyötä ja yhteyksiä eri tavoin edistävien yhdistysten, järjestöjen ja ohjelmien potentiaalia.

Suositus 20/2018: Vahvistettu pohjoismainen kyberpuolustusyhteistyö (A 1744/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että pyritään syventämään Pohjoismaiden ja Baltian välistä kyberpuolustusyhteistyötä.

että yhteisiä tilannekuvia kyberympäristöihin liittyvistä uhkista ja riskeistä jaetaan Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken.

että Pohjoismaat huolehtivat mahdollisimman hyvin siitä, että EU:hun ja/tai NATOon kuulumattomat Pohjoismaat voivat osallistua kyberpuolustusta koskevaan yhteistyöhön näiden organisaatioiden puitteissa.

että kyberpuolustusta pidetään keskeisenä osana Yhdysvaltojen kanssa käytävää yhteispohjoismaista turvallisuuspoliittista vuoropuhelua.

Suositus 21/2018: Yhteispohjoismainen voima EU:n metsäpolitiikassa (A 1745/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se vie eteenpäin Pohjoismaiden yhteistä kantaa meille tärkeistä metsäelinkeinoista EU-yhteistyössä.

Suositus 22/2018: Yhteispohjoismainen voima EU:n metsäpolitiikassa (A 1745/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne pyrkivät edistämään Pohjoismaiden yhteistä kantaa meille tärkeistä metsäelinkeinoista EU-yhteistyössä.

Suositus 23/2018: Nordic PhD -ohjelman perustamismahdollisuuksien selvittäminen (A 1760/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden ministerineuvosto selvittää mahdollisuutta perustaa Nordic PhD -ohjelma.

Suositus 24/2018: Pohjoismainen vaikutusten arviointi EU:n lainsäädäntöprosessissa (A 1743/presidiet)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää mahdollisuutta ottaa pysyväksi käytännöksi pohjoismainen vaikutustenarviointi priorisoiduilla alueilla sellaisissa lainsäädäntöprosesseissa, joissa Pohjoismaiden parlamentit täytäntöönpanevat saman EU-säädöksen.

Suositus 25/2018: Kansalliset rajaesteneuvontatoimikunnat Pohjoismaihin (A 1733/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne tarkastelevat, miten pohjoismaista rajaestetyötä organisoidaan kansallisesti niin tiedontarjonnassa, esteiden ja ongelmien havaitsemisessa viranomaistasolla, asioiden eteenpäinviemisessä ministeriöille ja niin rajaesteneuvoston kuin kansallisten viranomaisten ja ministeriöidenkin havaitsemien esteiden koordinoinnissa ja ratkaisemisessa. Tällaisessa kansallisen rajaestetyön tarkastelussa voidaan ottaa oppia Suomen rajaesteneuvonta-toimikunnan työstä.

Suositus 26/2018: Merenkulkualan hyvät työehdot (A 1769/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se vastustaa aktiivisesti ehdotuksia, jotka johtavat sosiaaliseen polkumyyntiin merenkulkualalla, ja tukee lainsäädäntöä, joka suojelee pohjoismaista palkka- ja työehtomallia.

Suositus 27/2018: Pohjoismaisen tasa-arvosektorin yhteistyöohjelma 2019–2022 (B 326/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa pohjoismaisen tasa-arvosektorin yhteistyöohjelman 2019–2022 Pohjoismaiden neuvoston näkemykset huomioon ottaen.

Suositus 28/2018: Yhteinen pohjoismainen samapalkkaisuustodistus (A 1735/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne yhdessä työmarkkinoiden osapuolten kanssa arvioivat mahdollisuutta laatia yhteinen pohjoismainen samapalkkaisuustodistus.

että ne yhdessä työmarkkinoiden osapuolten kanssa tekevät aktiivisesti työtä tasa-arvoisem-pien työmarkkinoiden puolesta vähentämällä työmarkkinoiden ja koulutusvalintojen suku-puolittuneisuutta.

että ne yhdessä työmarkkinoiden osapuolten kanssa tekevät työtä, jotta kokopäiväiset työsuhteet olisivat normi kaikkialla työmarkkinoilla.

Suositus 29/2018: Tasa-arvo työmarkkinoilla (A 1735/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se auttaa Pohjoismaiden hallituksia ottamaan käyttöön yhteispohjoismaisen samapalkkaisuustodistuksen/laatumerkinnän ja että todistus on näkökulmaltaan monialainen.

että se välittää Pohjoismaiden kesken aktiivisesti hyviä esimerkkejä toimista, joiden avulla voidaan vähentää sukupuolittuneita koulutusvalintoja ja näin välttää työmarkkinoiden sukupuolittuminen.

että se välittää hyviä esimerkkejä Pohjoismaiden välillä siitä, miten osa-aikainen työ on mahdollista muuttaa kokopäiväiseksi.

Suositus 30/2018: Pohjoismaiden terveydenhuoltojärjestelmien yhteistyön lisääminen (A 1752/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää digitaalisen hoitoyhteistyön hyväksi tehtävää pohjoismaista yhteistyötä.

että se kehittää erityistason sairaanhoidon ja harvinaisten sairauksien/diagnoosien parissa tehtävää pohjoismaista yhteistyötä.

että se kehittää pohjoismaista kansanterveysyhteistyötä ja työskentelee aktiivisesti yhdenvertaisen hoidon takaamiseksi.

että se selvittää tarkemmin Pohjoismaiden terveydenhuoltojärjestelmien yhteistoimintaa patologian, onkologian, reumasairauksien, elinsiirtojen, palovammojen, epilepsian, onnettomuudessa loukkaantuneiden lasten kuntoutuksen, vastasyntyneiden kirurgian, lasten sydän- ja keuhkokuntoutuksen sekä kotona annettavan hengityslaitehoidon osaamiskeskusten osalta.

Suositus 31/2018: Pakollinen sovittelu huoltajien erotilanteessa (A 1734/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että Pohjoismaissa otetaan käyttöön pakollinen sovittelu erotilanteessa silloin, kun huoltajilla on alaikäisiä lapsia.

että järjestetään pakollista sovittelua erotilanteessa käsittelevä seminaari tai vaihtoehtoisesti konferenssi, jotta Pohjoismaat voivat oppia toistensa kokemuksista.

Suositus 32/2018: Pohjoismaiden ääni neuvotteluissa, jotka koskevat globaalia YK:n sopimusta luonnon monimuotoisuudesta (A 1776/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne järjestävät tapahtumia ja siten osallistavat nuoria luonnon monimuotoisuutta koskevan globaalin sopimuksen laatimiseen yhteispohjoismaisen nuorten osallistamiskonseptin pohjalta.

että ne edistävät nuorten tapahtumien järjestämistä globaalilla tasolla yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa.

Suositus 33/2018: Konseptin kehittäminen liittyen Pohjoismaiden ääneen neuvotteluissa, jotka koskevat globaalia YK:n sopimusta luonnon monimuotoisuudesta (A 1776/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tekee yhteistyötä Pohjoismaiden neuvoston, Nuorten Pohjoismaiden neuvoston ja Nordbukin kanssa tavoitteena kehittää konsepti nuorten yhteispohjoismaisen toiminnan järjestämiseksi, jotta nuoret saadaan osallistumaan luonnon monimuotoisuutta koskevan globaalin sopimuksen laatimiseen, ja että se selvittää mahdollisuudet kehittää ideaa globaalista näkökulmasta.

Suositus 34/2018: Oikeusalan yhteistyöohjelma 2019 -2022 (B 324/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen oikeusalan yhteistyöohjelmaksi 2019–2022 ottaen huomioon Pohjoismaiden neuvoston näkemykset.

Sisäinen päätös 1/2018: Pohjoismainen liputus Pohjolan päivänä 23. maaliskuuta (A 1766/presidiet)

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää

että valtuuskuntia kehotetaan kannustamaan Pohjoismaiden parlamentteja liputtamaan Pohjolan päivänä sekä Pohjoismaiden kansallisilla lipuilla että Pohjolan joutsenlipulla.

Sisäinen päätös 2/2018: Pohjoismaiden neuvoston kielet (A 1767/presidiet)

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää

että se muuttaa Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen kieliä koskevan 74. §:n sanamuodoltaan seuraavaksi 1. tammikuuta 2020:

"Pohjoismaiden kieliä pidetään yhdenvertaisina neuvoston kokouksissa. Neuvoston viralliset kielet ovat islanti, norja, ruotsi, suomi ja tanska.

Tarvittaessa järjestetään tulkkaus suomeksi ja suomesta sekä islanniksi ja islannista. Norjan, ruotsin ja tanskan välillä ei tulkata.

Tärkeät asiakirjat tulee kääntää suomeksi ja islanniksi norjasta, ruotsista ja tanskasta sekä suomesta ja islannista norjaksi, ruotsiksi tai tanskaksi. Norjan, ruotsin ja tanskan välillä ei käännetä.

Puheenjohtajisto päättää tulkkausta ja kääntämistä koskevat suuntaviivat.

Sihteeristön työkielet ovat norja, ruotsi ja tanska. Lisäksi sihteeristön kokoonpanon on aina oltava sellainen, että henkilöstössä on kunkin Pohjoismaan kielen perusteellisesti osaavia työntekijöitä.”

Sisäinen päätös 3/2018: Muutokset Pohjoismaiden neuvoston työjärjestykseen (A 1770/presidiet)

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää

että se muuttaa Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen alla lueteltujen pykälien sanamuotoa seuraavalla tavalla 1. tammikuuta 2019:

§ 39 Kokousasiakirjat

Kokouskutsu tulee lähettää kuukausi ennen kokousta. Päiväjärjestys siihen kuuluvine aineistoineen on toimitettava kaikille asianomaisille viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta.

§ 22 Kokoonpano

Puheenjohtajistoon kuuluvat presidentti, varapresidentti ja enintään 13 valittua jäsentä. Kaikkien maiden ja puolueryhmien on oltava edustettuina.

LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2018

Pohjoismaiden neuvosto jakaa vuosittain viisi palkintoa: kirjallisuuspalkinnon, lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon, elokuvapalkinnon, musiikkipalkinnon sekä ympäristöpalkinnon. Pohjoismaiden neuvoston palkintojen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi maiden tiivistä kulttuuriyhteistyötä. Kulttuuripalkinnoilla pyritään lisäämään kiinnostusta Pohjoismaiden kirjallisuuteen, kieliin, musiikkiin ja elokuviin. Ympäristöpalkinto taas on tunnustus merkittävästä panostuksesta Pohjoismaiden kestävään kehitykseen. Palkinnot ovat suuruudeltaan 350 000 Tanskan kruunua eli noin 47 000 euroa. Kertomusvuonna voittajat julkaistiin ja palkinnot jaettiin tähtiä vilisevässä tilaisuudessa Oslon Oopperatalossa 30. lokakuuta. Palkintoja luovuttamassa olivat Norjan pääministeri Erna Solberg, Norjan kruununprinsessa Mette-Marit, kirjailija Gunilla Bergström, näyttelijä Jakob Oftebro ja säveltäjä Sofia Jernberg.

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2018 kirjallisuuspalkinnon sai islantilaiskirjailija Auður Ava Ólafsdóttirin teos ”Ör” (”Arpi”, suomentamaton). ”Kirjoitan maailman pimeyttä vastaan”, sanoo kirjallisuuspalkinnon saaja Auður Ava Ólafsdóttir. Ör-romaanissa kohtaamme keski-ikäisen miehen, joka lähtee työkalupakki mukanaan sodan runtelemaan Euroopan maahan tekemään itsemurhaa. Matkan varrella hän huomaa, että jokaisella meistä on työkalupakki ja vapaus valita, miten sitä käyttää. Suomen edustivat Susanne Ringell teoksellaan ”God Morgon” sekä Olli-Pekka Tennilä runokokoelmallaan ”Ontto Harmaa”.

Lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto annettiin vuonna 2018 Färsaarelaiselle kirjailijalle Bárður Oskarssoniile kuvakirjasta ”*Træið”* (”Puu”, suomentamaton). Palkintolautakunnan perusteluiden mukaan kaiken pitäisi tapahtua yhä nopeammin, joten he päättivät palkita teoksen, joka uskaltaa olla hidas. Suomen ehdokkaina olivat Karin Erlandssonin ”Pärlfiskaren” sekä Magdalena Hai ja Teemu Juhani (kuvitus) ”Kurnivamahainen kissa”.

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2018 elokuvapalkinnon sai islantilaiselokuva ”Woman at War” (*Kona fer í stríð*), jonka on ohjannut, käsikirjoittanut ja tuottanut Benedikt Erlingsson yhdessä käsikirjoittaja Ólafur Egill Egilssonin, tuottaja Marianne Slotin ja tuottaja Carine Leblancin kanssa. Elokuva kuvaa suurta ja päivänpolttavaa ongelmaa vahvan ja ristiriitaisen henkilöhahmon avulla. Halldóra Geirharðsdóttir tulkitsee upean hallitusti Hallaa, joka ottaa lain omiin käsiinsä suojellakseen maapallon ekosysteemiä. Kun Halla tiedostaa, että hänessä on idealismiakin vahvempi tarve oman perheen perustamiseen, tämä kuvataan hienovireisesti ja tunteilematta. Suomen ehdokkaana oli elokuva "Armomurhaaja” (ohjaaja-käsikirjoittaja Teemu Nikki ja tuottajat Teemu Nikki ja Jani Pösö).

Vuoden 2018 musiikkipalkinnon sai norjalaissäveltäjä Nils Henrik Asheimin teos ”Muohta”. Musiikkipalkinto meni teokselle, joka on mitä suurimmassa määrin nykymusiikkia ja samalla tietoinen paikastaan historiassa. Teoksen keskiöön nousee ihmisen ensimmäinen instrumentti – oma ääni – kun teos nivoo äänimaailmoihinsa varovasti kieltä. Kuulijat kutsutaan kokemaan aika uudella tavalla, ikään kuin tunnelmien tai mielentilojen sarjana, johon liittyy tiettyä uhkaa ja levottomuutta. Suomea edustivat Outi Tarkiainen teoksellaan ”Saivo” sekä Mikko Joensuu teoksella ”Amen”.

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2018 ympäristöpalkinnon sai Grönlannin länsirannikolla toimiva Attun luonnonvaraneuvosto työstä, jossa tarkkaillaan meriympäristöä ja ehdotetaan sen hoitoon liittyviä toimia. Länsi-Grönlannissa sijaitsevan Attun alueen kalastajat ja pyytäjät ovat jo vuosia osallistuneet esikuvallisesti paikallisen luonnonvaraneuvoston toimintaan. He ovat kirjanneet luontohavaintojaan ja tarjonneet aktiivisesti huomattavaa paikallistuntemustaan muun muassa ehdottamalla uusia hoitotoimenpiteitä ja tukemalla useita tutkimushankkeita. Suomen kilpailuehdokkaana oli Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY) RAVITA™-innovaatiollaan, jolla fosfori kerätään talteen suoraan jätevedestä.

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952. Neuvostossa on yhteensä 87 valittua jäsentä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Jäsenet jakaantuvat puheenjohtajistoon ja neljään valiokuntaan. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla puheenjohtajuus kulloinkin on. Neuvoston tekemät päätökset lähetetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille, jotka päättävät niiden toteuttamisesta.

Puheenjohtajisto
Yleiset poliittiset ja hallinnolliset kysymykset, budjetti, ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset (mukaan lukien kansalaisten turvallisuus, kehitysapupolitiikka, lähialuepolitiikka sekä arktisen alueen politiikka). Toimii yleiskokouksena istuntojen välillä. Johtaa neuvoston työtä, vastaa työn koordinoinnista yhteistyössä parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Osaaminen- ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta
Tutkimus ja koulutus, perus- ja toisen asteen koulutus sekä aikuiskoulutus, vapaa sivistystyö ja kansalaisyhteiskunta, urheilu, kielet, elokuva ja media, yleinen ja monimuotoinen taide ja kulttuuri, lasten- ja nuortenkulttuuri.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta
Sosiaali- ja terveyspolitiikka, tasa-arvokysymykset, kansalaisoikeudet ja demokratia, ihmisoikeudet, rikollisuus, maahanmuutto ja pakolaiset, perhekysymykset, lapset ja nuoret, huumeet, alkoholi ja väärinkäyttö, rakennus- ja asuntopolitiikka.

Kestävä Pohjola -valiokunta
Ympäristön- ja luonnonsuojelu, ulkoilu, luonnonvarat, kuluttajaoikeudet, kalastuksen hallinnointi, maatalouspolitiikka, elintarvikkeet, atomiturvallisuus, biologinen monimuotoisuus ja kestävyys.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta
Finanssi- ja talouspolitiikka, elinkeino, kauppa ja teollisuus, vapaa liikkuvuus ja rajaestetyö, liikenne ja liikenneturvallisuus, energia, työmarkkinat ja työympäristö, alue- ja rakennepolitiikka, viestintä ja IT.

Tarkastuskomitea
Tarkastuskomitean tehtäviin kuuluu pohjoismaisin varoin rahoitettavan toiminnan parlamentaarinen valvonta.

Vaalikomitea
Vaalikomitea valmistelee istunnossa toimitettavat vaalit.

Pohjoismaiden neuvoston puolueryhmät
Vuodesta 1973 lähtien Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat voineet muodostaa puolueryhmiä. Puolueryhmässä tulee olla vähintään neljä jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään kahta eri Pohjoismaata. Tästä johtuen neuvostossa on myös useita jäseniä, jotka eivät kuulu mihinkään rekisteröityyn pohjoismaiseen puolueryhmään. Puheenjohtajisto päättää puolueryhmien rekisteröintiä koskevista säännöistä.

Pohjoismaiden neuvostossa on viisi puolueryhmää:

- Sosiaalidemokraattinen ryhmä
- Keskiryhmä
- Konservatiivinen ryhmä
- Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
- Vapaa Pohjola

Pohjoismainen hyöty
on keskeinen periaate pohjoismaisessa yhteistyössä. Sen lähtökohtana on: -yhteisillä ratkaisuilla saatu huomattava myönteinen vaikutus verrattuna saman hankkeen toteuttamiseen kansallisesti, ”yhdessä olemme vahvempia kuin kukin erikseen” -pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden näkyvöittäminen ja vahvistaminen -pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyn parantaminen -Pohjoismaiden kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen